

EUROPEAN COMMISSION

Brussel; 27.1.2012
SEC (2012) 91 definitief

WERKDOCUMENT VOOR COMMISSIEPERSONEEL

**OPERATIONELE RICHTLIJN VOOR DE BEOORDELING VAN HET EFFECT OP
HET SECTORALE CONCURRENTIEVERMOGEN IN HET
EFFECTBEOORDELINGSSYSTEEM VAN DE COMMISSIE**

**Toolkit voor het testen van het concurrentievermogen voor gebruik tijdens
effectbeoordelingen**

WERKDOCUMENT VOOR COMMISSIEPERSONEEL

OPERATIONELE RICHTLIJN VOOR DE BEOORDELING VAN HET EFFECT OP HET SECTORALE CONCURRENTIEVERMOGEN IN HET EFFECTBEOORDELINGSSYSTEEM VAN DE COMMISSIE

Toolkit voor het testen van het concurrentievermogen voor gebruik tijdens effectbeoordelingen

1.	Inleiding	5
I.	Eerste stappen	8
Stap 1.	Vraagt uw effectbeoordeling om een specifieke analyse van effecten op het sectorale concurrentievermogen?	8
Stap 2.	Hoe diep moeten we gaan?	12
II.	Kwalitatieve screening	14
Stap 3.	Wat zijn de betrokken sectoren?	15
Stap 4.	Wat is het effect op het concurrentievermogen van het mkb?	17
Stap 5.	Wat is het effect op het concurrentievermogen van het mkb met betrekking tot kosten en prijs?	18
Stap 6.	Wat is het effect op het vermogen van ondernemingen tot innoveren?	22
Stap 7.	Wat zou het effect kunnen zijn op het internationale concurrentievermogen van de sector?	22
III.	Kwantificering van de effecten: gegevensbronnen	24
Stap 8.	Bewijs verschaffen van de structuur en prestaties van de direct betrokken sector(en)	24
Stap 8a.	Inventarisatie van bestaande sectorale onderzoeken en ex-postevaluaties	25
Stap 8b.	Bestaande gegevens actualiseren	25
Stap 9.	Bewijsmateriaal verstrekken over indirect betrokken sectoren	29
Stap 10.	Kwantificeren van aanvullende nalevings- en/of operationele kosten in verband met het initiatief onder evaluatie	29
Stap 11.	Kwantificeren van het verwachte effect op het vermogen van betrokken ondernemingen tot innoveren	30
Stap 12.	Kwantificeren van de verwachte effecten op het internationale concurrentievermogen van sectoren	31

Bijlage 1: Illustraties van kwalitatieve controle van effecten op het concurrentievermogen	33
Bijlage 2: Gegevensbronnen voor kwantitatieve analyse.....	37

1. INLEIDING

Het doel van deze toolkit is diensten te helpen bij het analyseren van het effect op het sectorale concurrentievermogen tijdens het uitvoeren van een effectbeoordeling van een nieuw beleidsvoorstel.

Het effectbeoordelingssysteem van de commissie is gebaseerd op een geïntegreerde benadering, waarbij zowel kosten als baten worden geanalyseerd, en die rekening houdt met alle belangrijke economische, sociale en milieugevolgen van mogelijke nieuwe initiatieven. De analyse van verschillende effecten moet in verhouding staan tot de kwantitatieve, kwalitatieve en politieke betekenis. Analytische inspanningen die niet leiden tot verdere inzichten, of de conclusies of hun robuustheid beïnvloeden moeten worden vermeden.¹

De Richtlijnen voor effectbeoordeling (2009) van de commissie geven algemene richtlijnen met betrekking tot deze kwesties. Ze benadrukken tevens dat „bij het bepalen van het economische effect speciale aandacht moet worden geschonken aan factoren die algemeen worden beschouwd als van belang voor de productiviteit, en derhalve voor het concurrentievermogen van de EU. Het concurrentievermogen is een indicatie van het vermogen van een economie om haar populatie te voorzien van een hoge en stijgende levensstandaard en een hoge werkgelegenheid op duurzame basis. Krachtige concurrentie in een ondersteunende zakelijke omgeving is een belangrijke stimulans voor productiviteit en concurrentievermogen.”² Hiertoe bevatten de Richtlijnen reeds een reeks specifieke concurrentiegerelateerde vragen in het gedeelte over economische impact.³

Artikel 173, lid 1, van de VWEU

De Unie en de Lidstaten dienen erop toe te zien dat de omstandigheden die noodzakelijk zijn voor het concurrentievermogen van de industrie van de Unie aanwezig zijn.

Met het oog daarop, in overeenstemming met een systeem van open markten met een gezond concurrentieklimaat, dienen hun handelingen te zijn gericht op:

- het versnellen van de aanpassing van de industrie voor structurele veranderingen,
- het bevorderen van gunstige omstandigheden voor initiatieven en de ontwikkeling van ondernemingen binnen de gehele Unie, met name van kleine en middelgrote ondernemingen,
- het bevorderen van gunstige omstandigheden voor samenwerking tussen ondernemingen,
- het stimuleren van effectievere benutting van het industriële potentieel van beleid voor innovatie, onderzoek en technologische ontwikkeling.

Deze toolkit vormt een aanvulling op de Richtlijnen van 2009 om het vermogen te verbeteren van de diensten tot het analyseren van concurrentiegerelateerde kwesties, op een wijze die grondig is en in verhouding staat tot het beoogde doel. Net als in het geval van andere

¹ Zie Richtlijnen voor effectbeoordeling, paragraaf 3.2.

² Ibid., Bijlage 8.

³ Zie Richtlijnen voor effectbeoordeling, paragraaf 8.2. Tabel 1 „Economische impact” blz. 33-34

documenten die meer nauwkeurige richtlijnen bieden betreffende specifieke effecten⁴, worden geen nieuwe vereisten vastgesteld en wordt geen voorkeur uitgesproken voor een bepaalde analysemethode.⁵ Er worden slechts op niet-uitputtende wijze manieren en hulpmiddelen besproken waarmee specifieke effecten op het sectorale concurrentievermogen kunnen worden bekeken. Gelet op de verscheidenheid van effecten, de betrokken groepen en de kosten van gedetailleerde analyse, moeten pragmatische methodologische keuzes worden gemaakt die per geval moeten worden gerechtvaardigd. De uiteindelijke doelstelling is voldoende kwaliteit van de totale effectbeoordelingsanalyse te waarborgen. Er bestaat geen universele benadering. De kwaliteit van de effectbeoordeling, met inbegrip van de beoordeling van het concurrentievermogen, hangt af van de deskundigheid van het team en effectief overleg binnen de stuurgroep Effectbeoordeling en met de belanghebbenden.

Het verschaffen van een passende beoordeling van deze effecten is een directe toepassing van het beginsel van evenredige en geïntegreerde analyse. Het is in lijn met de bepalingen van VWEU art. 173 en is een reactie op de belofte van de Commissie in haar Mededeling inzake industrieel beleid „om erop toe te zien dat alle beleidsvoorstellen met een aanzienlijk effect op de industrie worden onderworpen aan een grondige analyse van hun effect op het concurrentievermogen”. De analyse van effecten op het concurrentievermogen (aangeduid als „concurrentievermogentest”) wordt uitgevoerd door middel van het bestaande effectbeoordelingsproces, onder andere „door de algemene effecten van een voorstel op het concurrentievermogen te beoordelen, met inbegrip van de investeringen, kosten en prijzen, de innovatie in de industrie en de afzonderlijke sectoren, en de klanttevredenheid, waarbij met name rekening moet worden gehouden met de potentiële wisselwerkingen tussen een beleidsvoorstel en andere bestaande of voorgenomen wet- en regelgeving”.⁶

Bij de geïntegreerde benadering tot effectbeoordeling wordt effectief rekening gehouden met **alle** kosten en baten, maar het totaalperspectief moet mogelijk worden aangevuld met een meer sectorgerichte beoordeling, met nadruk op het specifieke effect van het initiatief op sectoren van economische activiteit.⁷

Het doel van de concurrentievermogentest is:

- (1) verbetering van de analytische kwaliteit van effectbeoordelingsrapporten met betrekking tot het effect op het concurrentievermogen;
- (2) vereenvoudiging van het opstellen van beleidsregels waarin volledig rekening wordt gehouden met effecten op het concurrentievermogen, op basis van het totaal van de doelstellingen.

⁴ Zie bijvoorbeeld de richtlijn voor de beoordeling van sociale effecten binnen het effectbeoordelingssysteem van de Commissie en de operationele richtlijn voor het meerekenen van fundamentele rechten in effectbeoordelingen van de Commissie op http://ec.europa.eu/governance/impact/key_docs/key_docs_en.htm

⁵ Met name sectorale analyse tegenover totaalbeoordelingen van effecten door middel van algemene evenwichtsmodellen en dergelijke.

⁶ COM(2010) 614 „Een geïntegreerd industriebeleid in een tijd van mondialisering: Concurrentievermogen en duurzaamheid centraal stellen”, blz. 5

⁷ In deze richtlijn worden de beginselen van sectoren, industrieën, ondernemingen en de aanverwante beginselen van concurrentievermogen op sectoraal, industrieel, ondernemings- en zakelijk niveau door elkaar gebruikt. De sectorale benadering betekent niet dat met name wordt gekeken naar een of enkele bepaalde sectoren. Het houdt in dat bij het totaaleffect van een voorstel rekening wordt gehouden met het negatieve en positieve effect op het concurrentievermogen van alle direct en indirect betrokken sectoren, alsmede het vermogen van deze sectoren om zich aan te passen aan de nieuwe vereisten.

Het doel van de concurrentievermogenstest is om geen onevenredig groot belang toe te kennen aan sectorale effecten binnen de totale effectbeoordeling. De bedoeling is de analyse te verdiepen om beleidsbepalers beter inzicht te verschaffen in de effecten van het voorstel op het concurrentievermogen van bedrijven.

Het doel van deze richtlijn is het bieden van operationele ondersteuning aan effectbeoordelingsteams met betrekking tot de effecten op het concurrentievermogen. De richtlijn is opgesteld om te voldoen aan de vraag naar een meer gestructureerde methode voor het beoordelen van dergelijke effecten. De richtlijn beschrijft de belangrijkste stappen en vragen die men kan stellen tijdens het uitvoeren van een concurrentievermogenstest. De richtlijn bevat 12 opeenvolgende stappen, ingedeeld in de volgende drie secties (zie de onderstaande tabel):

Sectie I, *Eerste stappen*, helpt u een beter inzicht te verkrijgen in de doelstellingen alsmede het bereik en de hulpmiddelen voor het beoordelen van het effect op het sectorale concurrentievermogen.

Sectie II, *Kwalitatieve screening*, helpt u vast te stellen wat de meest relevante effecten op het concurrentievermogen van industriële sectoren zijn in het geval van specifieke initiatieven.

Sectie III, *Kwantificering van de effecten: gegevensbronnen*, biedt verwijzingen naar nuttige informatiebronnen voor kwantitatieve analyse.

In elke sectie worden diverse *optionele stappen voor het uitvoeren van afzonderlijke taken* beschreven voor de beoordeling van effecten op het sectorale concurrentievermogen. De bedoeling van de modulaire structuur van deze toolkit is u een stapsgewijze leidraad te bieden, doch met voldoende flexibiliteit om delen over te slaan die u als minder relevant beschouwt voor uw effectbeoordeling, in lijn met het beginsel van evenredige analyse.

Ondersteuning

Vragen of feedback met betrekking tot de toepassing van deze richtlijn kunt u sturen naar de **functionele mailbox** van de helpdesk Concurrentievermogenstest van DG ENTR

[ENTR COMPETITIVENESS IMPACT HELPDESK](#)

Effectbeoordelingsteams kunnen daarnaast gebruik maken van de materialen en koppelingen die zijn verzameld op de webpagina „concurrentievermogenstest”: <http://myintracomm.ec.europa.eu/entr/howwemanage/decisionmaking/Pages/default.aspx>. Hier kunnen ze hun ervaring en ideeën delen met collega's en de helpdesk Concurrentievermogenstest helpen deze richtlijn effectiever en praktischer te maken.

Goede voorbeelden van beoordeling van de effecten van nieuwe voorstellen op het concurrentievermogen van de industrie die u kunnen helpen bij uw analyse zijn te vinden in de [Best Practice Library](#).

I. EERSTE STAPPEN

Voordat u begint, moet u de volgende beslissingen nemen:

- 1) **Vraagt uw effectbeoordeling eigenlijk wel om een specifieke analyse van effecten op het sectorale concurrentievermogen? En, zo ja:**
- 2) **In hoeverre is deze analyse in verhouding?**

Deze twee vragen worden behandeld in de onderstaande twee opeenvolgende stappen.

Stap 1. Vraagt uw effectbeoordeling om een specifieke analyse van effecten op het sectorale concurrentievermogen?

Het doel van deze stap is u te helpen te bepalen of een analyse van dit type effecten eigenlijk wel noodzakelijk is of niet. (Als u bekend bent met de basisbeginselen en tot de conclusie bent gekomen dat bij uw effectbeoordeling moet worden gekeken naar effecten op het sectorale concurrentievermogen, kunt u deze stap overslaan en direct naar stap 2 gaan).

Zoals het beginsel van evenredige analyse duidelijk maakt, is niet bij elke effectbeoordeling specifieke analyse van het sectorale concurrentievermogen noodzakelijk. Dit is verwoord in het kerndocument voor industrieel beleid. Volgens de Commissie „... moet ervoor worden gezorgd dat alle beleidsvoorstellen met aanzienlijke gevolgen voor de industrie grondig op hun effecten op het concurrentievermogen worden geanalyseerd. Voorbeelden van dergelijke maatregelen zijn de nieuwe wetgeving voor de interne markt, belangrijke reguleringen van de financiële markten die van invloed kunnen zijn op de toegang tot financiering, en de nieuwe wetgeving op het gebied van klimaatverandering en milieu.”⁸

Ter aanvulling van de geïntegreerde beoordeling van alle effecten van een nieuw voorstel, kan een sectorale analyse derhalve nuttig zijn om te bepalen welke gevolgen het voorstel heeft voor de verschillende sectoren, en welke sectoren eventueel de sterkste invloeden ondervinden. Deze stap beveelt een gebruiksvriendelijk hulpmiddel aan om te bepalen of de effectbeoordeling van een nieuw beleidsvoorstel een specifieke analyse vereist van de effecten op het sectorale concurrentievermogen zonder vooraf reeds een oordeel te geven over welke methode hiervoor moet worden gebruikt.

Derhalve is de eerste vraag die moet worden beantwoord of de kans groot is dat een initiatief een aanzienlijk effect heeft op het sectorale concurrentievermogen, of niet. In het algemeen hebben EU-initiatieven een effect op het concurrentievermogen als ze gevolgen hebben voor ten minste een van de volgende aspecten:

- Het vermogen van een sector om producten te produceren tegen lagere kosten en/of deze aan te bieden tegen een meer concurrerende prijs (concurrentievermogen met betrekking tot kosten/prijs) - de kosten van bedrijfsactiviteiten bestaan onder andere uit

⁸ COM(2010) 614 „Een geïntegreerd industriebeleid in een tijd van mondialisering: Concurrentievermogen en duurzaamheid centraal stellen”, blz. 5

de kosten van basisproducten (waaronder grondstoffen en energie) en productiefactoren, die direct of indirect zouden kunnen worden beïnvloed door het beleidsvoorstel.

- De kwaliteit of de originaliteit van de geleverde goederen of diensten van een sector (innovatief concurrentievermogen) - technische ontwikkeling en innovatie (van producten en/of processen) zijn van groot belang voor zowel de kosten van de basisproducten als de waarde van het eindproduct.
- Effectieve marktconcurrentie en onbelemmerde toegang tot externe markten, inclusief markten van basisproducten en materialen, van openbare inkoop enz.
- Het marktaandeel van de sector op de internationale markten.

Het sectorale concurrentievermogen is direct gerelateerd tot **productiviteit en onderliggende bepalende aspecten**. Groei van productiviteit wordt bepaald door veranderingen in de kwaliteit en kwantiteit van basisproducten en technologische vooruitgang —dat wil zeggen, de **geneigdheid tot innoveren** van een sector. Op lange termijn wordt de verhoging van de levensstandaard bepaald door het vermogen van de natie of het bedrijf tot het produceren van een groter aantal eindproducten uit gegeven basisproducten. Dit is het idee achter **totale factorproductiviteit**, de groei van de productie die niet kan worden toegeschreven aan de factor basisproducten. De economische theorie voorspelt dat, bij succesvolle ondernemingen, verhoging van marktaandeel, winstgevendheid op lange termijn en stijgende reële inkomens gewoonlijk hand in hand gaan met sterke groei van de productiviteit. Conventionele indicatoren van concurrentievermogen – *loonkosten per eenheid product* of *concurrentievermogen met betrekking tot prijs en kwaliteit* – weerspiegelen eveneens de onderliggende dynamiek van productiviteit en innovatie.

De analyse van effecten op kosten en vermogen tot innoveren moet tevens worden bekeken in een internationaal vergelijkend perspectief. Als een beleidsvoorstel bijvoorbeeld waarschijnlijk leidt tot hogere kosten voor producenten in de EU – bijvoorbeeld door strengere vereisten voor productveiligheid voor de EU-markt – kan dit gevolgen hebben voor het marktaandeel van fabrikanten uit de EU, tenzij concurrenten van buiten de EU te maken hebben met dezelfde voorwaarden in Europa en daarbuiten. Als het beleid gevolgen heeft voor het productieproces, bijvoorbeeld door strengere regels voor gebruik van grondstoffen, strengere milieunormen of strengere bepalingen voor gezondheid en veiligheid op het werk, die niet van toepassing zijn op concurrenten, kunnen Europese fabrikanten zich in een gunstigere of ongunstigere concurrentiepositie bevinden dan bedrijven die elders zijn gevestigd.

Concurrentievermogenstest

De „concurrentievermogenstest” is een aanvullend instrument in de toolkit voor effectbeoordeling. Het doel ervan is de totale beoordeling van het economische effect van een nieuw voorstel te verbeteren door meer rekening te houden met het effect op het concurrentievermogen op sectoraal en totaalniveau door vaststelling en – waar dit voldoende gewicht heeft – door het kwantificeren van de waarschijnlijke effecten van het nieuwe voorstel binnen de drie dimensies van het concurrentievermogen van ondernemingen:

- a) *Concurrentievermogen met betrekking tot kosten*: de kosten van het zakendoen, waarin kosten zijn inbegrepen van halfproducten (inclusief energie) en

productiefactoren (loonkosten en kapitaal);

- b) *Vermogen tot innoveren*: het vermogen van het bedrijf om meer producten en diensten en/of producten en diensten van een hogere kwaliteit te leveren, die beter voldoen aan de voorkeuren van klanten
- c) *Internationaal concurrentievermogen*: de twee bovenstaande aspecten kunnen tevens worden beoordeeld in een vergelijkend internationaal perspectief, zodanig dat rekening wordt gehouden met het waarschijnlijke effect van het beleidsvoorstel op het marktaandeel van de Europese industrieën en de klaarblijkelijke comparatieve voordelen.

In de tabel met economische effecten van de richtlijnen voor effectbeoordeling wordt een aantal vragen genoemd die directe relevantie hebben voor het concurrentievermogen met betrekking tot prijs en kosten, het vermogen tot innoveren en de externe concurrentiepositie.⁹ Naast deze vragen bevatten de bijlagen van de richtlijnen gedetailleerde informatie voor het vaststellen en meten van het effect van een beleidsvoorstel op het mkb (de „mkb-toets”)¹⁰, alsmede effecten op technologische ontwikkeling en innovatie.¹¹ Daarnaast is er ook informatie over het beoordelen van de effecten op de concurrentie.¹²

In plaats van al deze vragen reeds in dit vroege stadium te analyseren, kunnen effectbeoordelingsteams de hier aanbevolen checklist gebruiken als hulpmiddel om te beoordelen of de kans groot is dat een beleidsinterventie een aanzienlijk effect zal hebben op het concurrentievermogen van bedrijven.

In de onderstaande tabel wordt dit analysehulpmiddel weergegeven aan de hand van een voorstel om het gebruik van gevaarlijke materialen in industriële producten in de EU te verbieden. De checklist bevat algemene vragen over de omvang van de verwachte effecten op de aspecten die een positieve uitwerking hebben op het concurrentievermogen en marktaandeel. Voor de beantwoording van de vragen zijn geen diepgaande onderzoeken en kwantitatieve technieken vereist. Voor deze eerste oppervlakkige bepaling kunt u gebruik maken van de kennis van uzelf en uw team.

Misschien kunt u niet alle vragen rechtstreeks met ja of nee beantwoorden. De omvang van het effect kan bijvoorbeeld moeilijk worden voorzien zonder gegevens en veronderstellingen. Daarnaast kan de aard van het effect op het concurrentievermogen (positief/negatief) meerduidig zijn, of mogelijk zelfs in de loop der tijd omslaan. Een verbod op het gebruik van gevaarlijke materialen in bepaalde producten kan bijvoorbeeld in eerste instantie leiden tot verlies van marktaandeel voor Europese fabrikanten die deze materialen gebruiken, maar door het groeiende bewustzijn en de veranderende voorkeuren van consumenten kan de verkoop van veiligere producten juist toenemen. Evenzo kunnen bepalingen voor gezondheid en veiligheid op het werk op korte termijn leiden tot hogere loonkosten, maar kunnen deze op langere termijn een positief effect hebben door het stimuleren van de productiviteit, het verminderen van het verzuim en een positieve uitwerking hebben op personeelswerving en -behoud. Effecten binnen de betrokken bedrijfssectoren kunnen ook uiteenlopen, waardoor het totaaleffect onzeker wordt. In dit voorbeeld is het effect voor de sector die het gevaarlijke

⁹ Richtlijnen voor effectbeoordeling, paragraaf 8.2 tabel 1 blz. 33-34

¹⁰ Bijlagen bij Richtlijnen voor effectbeoordeling blz. 32-34, paragraaf 8.4

¹¹ Bijlagen bij Richtlijnen voor effectbeoordeling, blz. 34-38, paragraaf 8.5

¹² Richtlijnen voor effectbeoordeling, blz. 40

materiaal produceert negatief, maar is het effect voor producenten van vervangende materialen juist positief (hieronder niet getoond omdat de checklist alleen bedoeld is voor de meest betrokken sector).

Is de kans groot dat het verbod op het gebruik van gevaarlijke materialen een aanzienlijk effect heeft op het concurrentievermogen van ondernemingen in termen van:

Concurrentievermogen met betrekking tot kosten en prijs	Positief	Negatief
Kosten van basisproducten		Ja
Kapitaalkosten		Ja
Loonkosten	Ja?	
Overige nalevingskosten (bijv. rapportageverplichtingen)		Ja
Kosten van productie, distributie, service		Ja
Prijs van eindproducten (niet kostengerelateerd, bijv. vastgestelde prijzen)	Nee	
Vermogen tot innoveren		
Vermogen tot produceren en R&D op de markt brengen	Ja	
Vermogen tot productinnovatie	Ja	
Vermogen tot procesinnovatie (inclusief distributie, marketing en aftersales)	Ja	
Toegang tot durfkapitaal	n.v.t.	
Internationaal concurrentievermogen		
Marktaandeel (interne markt)	Ja	
Marktaandeel (externe markt)		Ja
Klaarblijkelijke comparatieve voordelen ¹³	onbekend	

Het invullen van alleen de antwoorden die voor de hand lijken te liggen is mogelijk al voldoende om te beslissen of bij de effectbeoordeling nader moet worden gekeken naar alle of enkele effecten op het sectorale concurrentievermogen. In geval van aanzienlijke onzekerheid (d.w.z. veel onbeantwoorde vragen of vraagtekens in de checklist), kan een verdere analyse van effecten op het sectorale concurrentievermogen eveneens nodig zijn.

Ten behoeve van dit voorbeeld is het hier bij één optie gebruikt, en is het gebaseerd op ja/nee-vragen. Het is ook mogelijk dat het de voorkeur verdient een stap verder te gaan en het toe te passen op meerdere opties —de optie „niets doen” en andere opties, zoals het zoeken naar een internationale oplossing van het veiligheidsprobleem in plaats van een specifieke EU-regulering, enz. Verder kan het wenselijk zijn het tevens toe te passen op sectoren die slechts indirect betrokken zijn (sectoren binnen en buiten de waardeketen).

Het voorbeeld duidt op een geval waar een meer gedetailleerde beoordeling van de effecten op het sectorale concurrentievermogen gewenst is, aangezien het beleidsvoorstel een sterk effect zou kunnen hebben op de meeste bepalende aspecten van het concurrentievermogen van de fabricagesector die het gevaarlijke materiaal gebruikt als basisproduct. Deze effecten kunnen een tegengestelde uitwerking hebben – de regulering zal waarschijnlijk leiden tot hogere nalevingskosten; maar aan de andere kant stimuleert de regulering innovatie en het gebruik van nieuwe materialen.

¹³ Zie stap 12 voor definitie van RCA

Het resultaat van deze checklist mag niet worden geïnterpreteerd als bewijs dat de positieve en negatieve effecten op het concurrentievermogen tegen elkaar kunnen worden weggestreept, want de effecten zijn nog niet gekwantificeerd of zelfs kwalitatief beoordeeld. De checklist laat alleen zien dat de effecten aanzienlijk kunnen zijn.

Het is ook goed op te merken dat een meer gedetailleerde analyse de moeite waard zou kunnen zijn, als wordt verwacht dat de effecten op het concurrentievermogen aanzienlijk kunnen zijn, ondanks dat het netto-effect op het concurrentievermogen of de nettobaten van het initiatief over het geheel genomen naar verwachting positief zullen zijn.

Dit geldt uiteraard voor elke specifieke verzameling aanzienlijke effecten en is in lijn met de grondgedachte achter effectbeoordeling: een geïntegreerde uitgebreide benadering waarbij winnaars en verliezers worden aangewezen, die helpt bij het opstellen van verzachtende maatregelen, indien nodig, voor degenen die sterke effecten ondervinden, terwijl tegelijkertijd de doelstellingen van de beleidsinterventie worden gerealiseerd. Zodoende leidde bijvoorbeeld de bestudering van de effecten van het emissiehandelssysteem op het concurrentievermogen, onder andere door middel van macro-economische modellering, tot de conclusie om de vrije allocatie van vergunningen aan energie-intensieve sectoren die worden blootgesteld aan het risico van koolstoflekkage voort te zetten.

Kortom, zelfs als de effectbeoordeling per saldo duidt op een positief effect voor de gemeenschap, kan een diepere beoordeling van effecten op het sectorale concurrentievermogen helpen te zien hoe de doelstellingen kunnen worden gehaald, en kan tegelijkertijd het mogelijk negatieve effect op de meest betrokken sectoren zo laag mogelijk worden gehouden en de aanpassing aan de nieuwe vereisten voor hen op korte termijn worden vergemakkelijkt. In het geval van voorstellen die gevolgen hebben voor een groot aantal onderling verbonden sectoren van de economie kan het echter zinvol zijn gebruik te maken van berekenbare algemene evenwichtssimulaties (BAE-simulaties) en/of macro-economische input-/outputmodellen, waarmee het effect van een beleidswijziging op de economie als geheel, alsmede de verwachte omvang van de positieve en negatieve effecten per sector en de indirecte gevolgen voor andere sectoren kunnen worden beoordeeld.

Stap 2. Hoe diep moeten we gaan?

De paragrafen 3.2 en 8.2. van de Richtlijnen voor effectbeoordeling bevatten de criteria die moeten worden overwogen bij het nemen van een beslissing omtrent de mate waarin aanzienlijke effecten moeten worden geanalyseerd binnen het volledige effectbeoordelingsproces. Dit gedeelte vormt een aanvulling op de Richtlijnen voor effectbeoordeling door een specifieke context te bieden met betrekking tot de effecten op het sectorale concurrentievermogen.

De omvang van de verwachte effecten en het politieke belang ervan zijn twee essentiële bepalende factoren. Het type beleidsinterventie biedt eveneens nuttige aanwijzingen.

In het geval van beleidsinterventies van zelfregulerende aard (zoals een gedragscode of vrijwillige norm), is waarschijnlijk minder aanleiding voor een diepgaande analyse van gevolgen op het sectorale concurrentievermogen, aangezien de sector zelf een belangrijke rol speelt bij de vaststelling van de inhoud van het initiatief. Een meer gedetailleerde bestudering

kan echter noodzakelijk zijn met betrekking tot de effecten op de concurrentie binnen de sector en het sectorale concurrentievermogen stroomopwaarts en stroomafwaarts.

Als het bij de interventie gaat om een infrastructuurproject (bijv. een transport- of communicatievoorziening) of om de voorziening van openbare diensten (bijv. satellitnavigatiediensten), zal deze waarschijnlijk ook een positieve uitwerking hebben op het concurrentievermogen van bedrijven, hoewel dit mogelijk afhankelijk is van de prijs die door de gebruikers moet worden betaald.

Regulatieve initiatieven hebben meestal een effect op het sectorale concurrentievermogen. In deze gevallen, expliciet gericht op de verbetering van het klimaat voor het concurrentievermogen van de sector, zullen de positieve effecten waarschijnlijk ruimschoots opwegen tegen de negatieve. Toch is nog steeds een analyse nodig om de algemene voordelen duidelijk te bepalen, de beleidsoptie te vinden die het meest positieve effect heeft en, in het beste geval, enkele indicatoren en benchmarkwaarden te bepalen voor de daaropvolgende ex-postevaluatie van het daadwerkelijke effect van het beleid op het concurrentievermogen van de sector.

Veel regulatieve initiatieven zijn echter hoofdzakelijk gericht op andere beleidsdoeleinden dan het concurrentievermogen (bijv. milieubescherming of de belangen van consumenten, werknemers of investeerders), maar kunnen zowel positieve als negatieve gevolgen hebben voor het sectorale concurrentievermogen. Dit zijn bij uitstek kandidaten voor een meer gedetailleerde beoordeling van effecten op het sectorale concurrentievermogen.

De beoordeling van effecten kan hoofdzakelijk **kwalitatief** zijn voor voorstellen die waarschijnlijk een gering effect hebben op het concurrentievermogen, of waarvoor kan worden aangetoond dat geen andere analyse evenredig is. De diensten moeten trachten eveneens rekening te houden met **kwantitatieve** elementen (en zo mogelijk een kwantitatieve schatting van effecten uit te voeren) in gevallen waarin de effecten naar verwachting aanzienlijk zullen zijn. De analyse kan worden beperkt tot directe effecten (d.w.z. de effecten op direct betrokken sectoren) of worden uitgebreid naar indirecte effecten, als deze naar verwachting ook aanzienlijk zullen zijn en als het mogelijk is (en in verhouding) om deze te analyseren.

De stappen 1 en 2 zouden u in staat moeten stellen de waarde van een specifieke analyse van effecten op het concurrentievermogen te bepalen, de relevante effecten van het beleidsvoorstel vast te stellen en een beeld te vormen van hoe uitgebreid uw analyse zou moeten zijn. Dit zou u kunnen helpen bij de planning voor verdere analyse en reeds mogelijke feedbackgegevens kunnen bieden voor de opzet van uw verschillende opties. Deze planningsfase is gewoon bedoeld om u op weg te helpen. Rekening houdend met het feit dat effectbeoordeling een iteratief proces is, is het mogelijk dat indicaties moeten worden aangepast naarmate het werk vordert (en bepaalde effecten hebben bijvoorbeeld een grotere invloed dan aanvankelijk gedacht en vragen derhalve om een diepere/kwantitatieve analyse; of omgekeerd – kwantitatieve analyse blijkt juist buitengewoon duur/onmogelijk uit te voeren).

II. KWALITATIEVE SCREENING

Na de eerste twee stappen, die hierboven worden beschreven, kan het nuttig zijn relevante effecten te onderwerpen aan de kwalitatieve screening in dit gedeelte.

Dit deel van de toolkit maakt gebruik van de vragen en aanwijzingen die ook zijn opgenomen in de Richtlijnen voor effectbeoordeling. Deze zijn onderverdeeld in vier groepen: a) bepaling en beschrijving van de betrokken sectoren; b) concurrentievermogen met betrekking tot kosten en prijs (inclusief consumentenvoorkeur); c) vermogen tot innovatie; en d) internationaal concurrentievermogen.

Als u werkt voor een sectorale eenheid die toezicht houdt op de sector waarop de effectbeoordeling direct is gericht, zou u in staat moeten zijn de meeste van deze vragen te beantwoorden aan de hand van uw eigen deskundigheid en kennis of die van uw eenheid. Als de sector zich buiten uw directe deskundigheidsgebied bevindt, hetgeen meestal het geval is, hebt u enige basiskennis nodig van de werking ervan, inclusief basisproducten, het gewicht van factoren (kapitaal, arbeid en energie), alsmede de intensiteit van de concurrentie op de markt, de omvang van ondernemingen en andere kenmerken van de sector. U kunt contact opnemen met de DG ENTR Helpdesk Concurrentievermogeneffecten, of de stuurgroep Effectbeoordeling voor achtergrondmateriaal, zoals:

- 1) Bestaande sectorale onderzoeken: u kunt enkele onderzoeken over fabricagesectoren vinden op: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/industrial-policy/future-of-manufacturing/index_en.htm
- 2) Voorgaande effectbeoordelingen waarbij dezelfde sectoren betrokken zijn: (http://ec.europa.eu/governance/impact/ia_carried_out/cia_2011_en.htm)
- 3) Ex-postevaluaties van effectieve beleidsregels of reguleringen met betrekking tot de sector (zie EIMS – de database van de Commissie waarin informatie is opgeslagen over evaluatieresultaten: http://www.cc.cec/home/dgserv/sg/evaluation/pages/eims_en.htm)

Daarnaast kunt u onderzoeken en publicaties raadplegen van de respectieve Europese en nationale kamers van koophandel, alsmede Europese comités voor sectorale sociale dialoog, waar relevant. (Zie stap 8a voor meer informatie.)

In het ideale geval is de uiteindelijke input in het effectbeoordelingsrapport uit de kwalitatieve screening een korte analyse met de volgende elementen:

1. Betrokken sectoren
2. Vastgestelde effecten op deze sectoren van het beleidsvoorstel
3. Kwalitatieve schatting van de aard en omvang van de effecten:
 - a. hoe groot is het verwachte effect;
 - b. is het een direct of indirect gevolg van de interventie; en
 - c. wanneer zal het zich naar verwachting voordoen.
 - d. is het effect van voorbijgaande aard of permanent. (duur van het effect)
4. De waarschijnlijkheid dat het effect optreedt

- a. Hoe groot is de kans op het effect
- b. Is het afhankelijk van kritische veronderstellingen

Bij deze analyse moet adequaat gebruik worden gemaakt van de resultaten van interne en externe raadpleging, zoals voorgeschreven door de Richtlijnen.

De volgende matrix is een sjabloon dat kan worden gebruikt voor elke betrokken sector voor het presenteren van de resultaten van de kwalitatieve screening met betrekking tot de effecten op het concurrentievermogen in het adviesdocument en in het effectbeoordelingsrapport.

Concurrentievermogeneffecten	Betrokken sectoren		Omvang (timing) van effecten	Duur van het effect	Risico en onzekerheid
	Direct	Indirect			
Concurrentievermogen met betrekking tot kosten en prijs					
Vermogen tot innoveren					
Internationaal concurrentievermogen					

Kortom, kwalitatieve screening helpt u op drie manieren:

1. Het kan u laten zien hoe u andere diensten en externe belanghebbenden kunt raadplegen.
2. Het helpt u de behoeften voor kwantificering duidelijker te onderscheiden en kan u ideeën geven met betrekking tot de beschikbaarheid van gegevens en modellen om verder te gaan met kwantificering.
3. Het kan ook uw eindresultaat blijken te zijn, hetzij omdat de screening aangeeft dat de negatieve of positieve effecten op het concurrentievermogen niet aanzienlijk genoeg zijn om in aanmerking te komen voor expliciete kwantificering, of omdat dit onmogelijk of gewoonweg te kostbaar is om in verhouding te zijn.

Wat nu volgt is de beschrijving van de opeenvolgende stappen, en de respectieve hulpmiddelen voor elke stap, die u helpen de resultaten van kwalitatieve screening op te leveren.

Stap 3. Wat zijn de betrokken sectoren?

Voor een gedetailleerde analyse van de effecten op het concurrentievermogen is het nodig dat u bepaalt welke sectoren hierbij betrokken zijn. Zoals hierboven is beredeneerd, zijn er drie voornaamste soorten effecten van belang voor de analyse van effecten op sectoraal concurrentievermogen: a) de kosten van de bedrijfsactiviteiten; b) het vermogen tot innoveren; en c) de internationale dimensie

Aangezien bij een concurrentievermogenstest rekening moet worden gehouden met directe en indirecte (positieve en negatieve) effecten, en onderscheid moet worden gemaakt en rekening moet worden gehouden met effecten op korte en lang termijn, is het tevens goed drie groepen van belanghebbenden te overwegen alsmede het effect daarop.

1. effect op de sectoren die rechtstreeks invloed ondervinden van het beleidsinitiatief,
2. indirecte effecten op sectoren in de leveringsketen van de betrokken sectoren, en
3. indirecte effecten op sectoren buiten de leveringsketen.

De eerste groep hierboven heeft betrekking op **directe effecten**. Het tweede en derde type betreft **indirecte effecten** die worden veroorzaakt door veranderingen in relatieve prijzen en in vraag en aanbod op de markten voor basis- en eindproducten van de beoogde sector. Ze kunnen gelijktijdig verlopen of met vertraging (tweedelijneffecten) ten opzichte van de directe effecten. Ze zijn belangrijk om twee redenen. Allereerst kan de uitwerking ervan veel sterker zijn dan die van de primaire effecten als ze gevolgen hebben voor meerdere sectoren binnen en buiten de leveringsketen. Ten tweede kunnen ze zelfs de totale verwachte voordelen/kosten tenietdoen als ze een tegengestelde uitwerking hebben ten opzichte van de directe effecten.

Indirecte effecten zijn te vinden in:

1. sectoren stroomafwaarts, sectoren die de eindproducten van de betrokken sector consumeren en niet te maken krijgen met nieuwe prijzen voor intermediaire of kapitaalconsumptie;
2. sectoren stroomopwaarts, dat wil zeggen, leveranciers van goederen en diensten die worden gebruikt door de betrokken sector en die te maken kunnen krijgen met veranderingen in de vraag naar hun producten;
3. markten van complementaire goederen, aangezien de vraag voor hen in dezelfde richting beweegt als de vraag naar de producten uit de betrokken sector (bijv. een verhoging van de brandstofprijzen heeft gevolgen voor de vraag naar auto's); en
4. markten van substituten, aangezien de vraag voor hen in tegenovergestelde richting beweegt ten opzichte van de vraag naar de producten uit de betrokken sector (bijv. een verhoging van de brandstofprijzen kan leiden tot een hogere vraag naar openbaar vervoer); en¹⁴

Sommige beleidsregels kunnen gevolgen hebben voor vele of de meeste bedrijfssectoren. Voorbeelden van dergelijke interventies zijn bijvoorbeeld interventies die gevolgen hebben voor de loonkosten (bijv. een werktijdenverordening), energiekosten (bijv. beleid voor duurzame energie), de beschikbaarheid van gelden (bijv. kapitaalvereisten voor banken) of de bescherming van persoonlijke gegevens. Normaal gesproken worden de totale baten en kosten beoordeeld, maar het is ook mogelijk **de distributie van effecten over de verschillende sectoren** te analyseren indien dit in verhouding is (bijvoorbeeld wanneer een van de sectoren sterker wordt beïnvloed dan de andere). In dergelijke gevallen moet u mogelijk rekening houden met kosten voor arbeid, energie, grondstoffen en kapitaal om de verdeling van de

¹⁴ Zie bijlage 2, case 1 ter illustratie

effecten beter te kunnen meten, alsook vaststellen welke industriële sectoren het zwaarste lijden onder de maatregel, en kijken naar de prestaties van de betrokken sectoren en het vermogen de beleidsinterventie te dragen.

Stap 4. Wat is het effect op het concurrentievermogen van het mkb?

De „mkb-toets”, reeds integraal onderdeel van de Richtlijnen voor effectbeoordeling, bevat vragen over kosten, het vermogen tot innoveren en andere randvoorwaarden, zoals de beschikbaarheid van gelden, vaardigheden, grondstoffen en markten.¹⁵

In de Evaluatie van de „Small Business Act” voor Europa benadrukt de Commissie het verband tussen de concurrentievermogenstest en de „mkb-toets”, met het voornemen „de toepassing van de mkb-toets in haar effectbeoordelingsprocedure verder te intensiveren om ervoor te zorgen dat gevolgen voor het mkb grondig worden geanalyseerd en dat daarmee in alle relevante wetgevings- en beleidsvoorstellen rekening wordt gehouden, met, waar mogelijk en telkens in verhouding, een duidelijke vermelding van de gekwantificeerde gevolgen voor het mkb. Bij de uitvoering van de concurrentievermogenstest met betrekking tot haar voorstellen, zal de Commissie nagaan in hoeverre Europese bedrijven, en mkb-bedrijven in het bijzonder, op de EU-markten en daarbuiten kunnen concurreren.”¹⁶

Wanneer de betrokken sectoren eenmaal zijn bepaald, moet derhalve bij de volgende stap worden gekeken naar de vraag of het mkb bij uitstek wordt getroffen. Als gegevens beschikbaar zijn, zou het sectorale aandeel van het mkb bruikbare inzichten kunnen verschaffen. Het mkb-aandeel is een belangrijke indicatie van het waarschijnlijke effect van het beleidsvoorstel op het industriële concurrentievermogen, en wel om twee redenen. Allereerst zijn effecten op het concurrentievermogen met betrekking tot kosten bij het mkb veel meer uitgesproken. Sommige nalevingskosten zijn bijvoorbeeld niet lager voor kleinere bedrijven, hetgeen resulteert in een hogere gemiddelde regulatieve last voor het mkb, als percentage van de omzet. Bovendien is het vermogen om zich aan te passen aan een hogere regulatieve last belemmerd door de beperkte toegang tot financiële middelen. Ten tweede hebben wijzigingen in de voorwaarden voor innovaties gemiddeld een sterker effect op bedrijven uit het mkb, omdat zich juist daar de meeste innovatieve bedrijven bevinden, en omdat de innovatieve bedrijven uit het mkb voor hun overleving relatief veel meer van innovatie afhankelijk zijn dan grote innovatieve bedrijven.

Kortom, het doel van de concurrentievermogenstest met betrekking tot het concurrentievermogen van het mkb zou in het ideale geval erop moeten zijn gericht om:

1. het relatieve belang van het mkb binnen de betreffende sector(en) te bepalen;
2. de toepassing van de mkb-toets op de betreffende sector(en) te versterken, door toepassing van het beginsel van kosten en innovatief en marktconcurrentievermogen; en
3. toe te zien op adequate vertegenwoordiging van het mkb uit de betrokken sector tijdens het overlegproces.

¹⁵ Zie de Richtlijnen voor effectbeoordeling SEC (2009) 92, blz. 40; en Deel III: Bijlagen bij Richtlijnen voor effectbeoordeling

¹⁶ COM(2011)78 blz. 6

Stap 5. Wat is het effect op het concurrentievermogen van het mkb met betrekking tot kosten en prijs?

Een beleidsvoorstel kan positieve of negatieve, directe en indirecte effecten hebben op de kosten van de bedrijfsactiviteiten, en derhalve op het rendement en de investeringsstromen. Het kan directe nalevingskosten opleggen aan betrokken sectoren, of kan indirect leiden tot kostenverhoging door een verandering in het gedrag van leveranciers, consumenten, werknemers en investeerders als gevolg van de regulering. Het zou echter ook kunnen leiden tot een lager administratieve last of lagere prijzen voor basisproducten. Wat de reden van deze wijzigingen ook zou mogen zijn, het beleidsvoorstel kan gevolgen hebben voor bedrijven door de kosten van intermediaire goederen en diensten (inclusief energie), of door de kosten van productiefactoren (loonkosten, kapitaal en natuurlijke grondstoffen). Naast de kosten is het tevens belangrijk te controleren of de voorgenomen beleidsinterventie gevolgen heeft voor de concurrentie, bijvoorbeeld door beperking of liberalisering van prijsstelling of consumentenkeuze (meer informatie over de effecten op concurrentie wordt gegeven in paragraaf 8.3 van de Richtlijnen voor effectbeoordeling).

De volgende vragen kunnen u helpen deze effecten te herkennen. Ze zijn niet bedoeld om te leiden tot een uitgebreide taxonomie van de bedrijfskosten, maar als leidraad voor het zoeken naar de mogelijke gevolgen van het beleidsvoorstel voor het concurrentievermogen met betrekking tot kosten en prijs.

Mogelijke vragen hebben betrekking tot potentiële aanvullende *nalevingskosten* (of de verlaging van bestaande nalevingskosten), alsmede overige *operationele* kosten (van basisproducten en productiefactoren), die het gevolg zijn van het nieuwe voorstel maar geen verband houden met naleving. Ten slotte zou men kunnen kijken naar de waarschijnlijke effecten van het voorstel op *consumentenvoorkeuren en prijzen*.

A. Leidt het beoordeelde voorstel tot verlaging of verhoging van de nalevingskosten voor de betrokken sector(en)?

In de nalevingskosten is de geldelijke waarde inbegrepen van **de tijd** die personeel en management moeten besteden aan het naleven van de nieuwe vereisten van het beleid (bijv. nieuwe rapportagevereisten) alsmede **het geld** dat moet worden besteed voor de aanschaf van producten en diensten die door het beleid worden vereist (bijv. nieuwe apparatuur of externe bedrijfsdiensten in verband met de nieuwe vereisten). Voorbeelden van gangbare vragen zouden zijn:

1. Heeft de beleidsoptie gevolgen voor de aard van informatieverplichtingen die aan bedrijven worden opgelegd, zoals het type vereiste gegevens, de frequentie van rapportage, de complexiteit van het indieningsproces enz.?
2. Is het gebruik van nieuwe apparatuur vereist (bijv. om vervuiling te verminderen, verkopen te registreren of om de hoeveelheid van een bepaalde stof in het eindproduct te meten enz.)
3. Vraagt het voorstel om extra personeelsinzet of bedrijfsdiensten die worden verleend door de privé- of overheidssector (zoals externe boekhoudkundige of auditdiensten, of conformiteitscontrole door een bevoegde overheids- of privé-instelling enz.)?

4. Zorgen de nalevingskosten ervoor dat bepaalde ondernemingen of sectoren in een nadelige positie terechtkomen in vergelijking met de concurrentie (bijvoorbeeld door het veroorzaken van een ongelijk speelveld)?
5. Hoe wordt het mkb in het bijzonder beïnvloed?

B. Heeft het voorstel gevolgen voor de prijs en kosten van intermediaire consumptie?

Een beleidsvoorstel kan gevolgen hebben voor de kosten van intermediaire consumptie:

1. door beïnvloeding van de prijs of beschikbaarheid van natuurlijke grondstoffen, met inbegrip van ruwe materialen en andere basisproducten (intermediaire goederen en diensten) die worden gebruikt tijdens de productie;
2. door beperkingen (of verboden) op te leggen op het gebruik van gevaarlijke materialen; en
3. indirect, wanneer veranderingen in de kosten van het eindproduct van direct betrokken sectoren stroomafwaarts worden doorberekend, of verschuiving van de vraag naar vervangende middelen prijzen omhoog drijven, en deze vervangende middelen worden gebruikt in intermediaire consumptie.

C. Heeft het voorstel gevolgen voor de kapitaalkosten?

Een beleidsvoorstel kan gevolgen hebben voor de kapitaalkosten door:

1. verhoging van de prijs van kapitaalgoederen te veroorzaken, en
2. de beschikbaarheid en kosten van financiering (aandelen, bankleningen en waardepapieren) te beïnvloeden.

De beschikbaarheid en kosten van financiering worden op hun beurt weer bepaald door meerdere factoren, zoals:

3. de omstandigheden op de financiële markt,
4. de mobiliteit van kapitaal en het FDI-raamwerk,
5. de bescherming van de rechten van aandeelhouders,
6. de kapitaalvereisten voor banken,
7. het financieel risicoprofiel van de sector, en
8. stimulerende factoren voor investeringen in de sector in de EU (rendement op investeringen in vergelijking met rendement op investeringen in andere markten) en in andere landen.

Indien relevant, wordt bij een kwalitatieve analyse in het ideale geval gekeken naar deze factoren en hun effect op de kosten van investeringen in de betrokken sector en op de voorkeuren van investeerders,

D. Heeft het voorstel gevolgen voor de kosten van arbeid?

Tot de kosten van arbeid voor de werkgever behoren salarissen, bonussen en belasting op arbeid. Beleidsinterventies kunnen gevolgen hebben voor de kosten van arbeid, bijvoorbeeld door het opleggen van een minimumloon, effecten op het laagst aanvaardbare salarisniveau, of wijzigingen die leiden tot een stijging in de vraag naar meer werkkrachten of hogere vaardigheden. Voorbeelden van de rechtstreekse effecten op de kosten van arbeid zijn (maar niet alleen) beleidsregels¹⁷, die zouden kunnen leiden tot:

1. wijziging van de pensioenleeftijd; of
2. wijziging van het minimumloon; of
3. wijziging van de bijdragen voor sociale zekerheid of andere vormen van belasting op arbeid; of
4. wijziging van boekhoudings- en rapportageverplichtingen.

Indirecte effecten op kosten voor arbeid kunnen voortvloeien uit beleidsregels die:

5. (beperkende/verruimende) gevolgen hebben voor de mobiliteit van werkkrachten;
6. gevolgen hebben voor wetgeving ter bescherming van werknemers (door beperking of verruiming van de flexibiliteit van werkgevers met betrekking tot het aannemen of ontslaan van werkkrachten); of
7. indirect (beperkende/verruimende) gevolgen hebben voor de (in)flexibiliteit van de arbeidsmarkt.
8. wijzigingen die leiden tot extra/nieuwe vraag naar werkkrachten (door nieuwe vaardigheidsvereisten, bijv. om bedrijven in staat te stellen nieuwe, minder milieubelastende technologie in gebruik te nemen); of tot besparingen op de arbeidskosten (bijv. door micro-ondernemingen uit te sluiten van bepaalde boekhoudingsverplichtingen)

Beleidsregels kunnen, naast de invloed die ze hebben op de kosten van arbeid, aanleiding geven tot extra *nalevingskosten in verband met personeel*: bijv. strengere normen voor gezondheid en veiligheid op het werk, of aanvullende rapportagevereisten met betrekking tot het personeelsbestand van een bedrijf. Het moet echter worden opgemerkt dat dergelijke normen ook kunnen zijn gebaseerd op overeenkomsten tussen werkgevers en werknemers (bijv. een richtlijn voor de bescherming van de gezondheid van werknemers in de ziekenhuissector; overeenkomst binnen sectoren ter preventie van silicose enz.) en als zodanig de voordelen en toegevoegde waarde van de normen voor de bedrijven en het positieve effect ervan op het concurrentievermogen weerspiegelen.

Hoewel deze beleidsregels mogelijk niet zijn gericht op een specifieke sector, verschilt het effect ervan waarschijnlijk per sector, waarbij arbeidsintensieve sectoren sterkere gevolgen ondervinden (zowel in positieve als negatieve zin). Het effect kan ook afhankelijk zijn van het feit of de sector vraagt om veel hoogopgeleid personeel of laagopgeleid personeel, aangezien salarisniveaus en dus de kosten voor arbeid mogelijk de schaarsheid van het

¹⁷ Sommige van deze beleidsregels vallen mogelijk buiten de zeggenschap van de EU. Ze worden hier vermeld ter illustratie, en omdat ze van belang zijn voor de analyse van de effecten op het concurrentievermogen op nationaal niveau.

vaardigheden aanbod weerspiegelen en aanvullende kosten worden gedeeld door werkgevers en werknemers in overeenstemming met de dynamiek van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

E. Heeft het voorstel gevolgen voor de energiekosten?

De energiekosten kunnen worden beïnvloed door beleidsregels die overmatige afhankelijkheid van een beperkt aantal leveranciers of bronnen van fossiele brandstoffen toestaan. Op korte termijn kunnen ze ook worden beïnvloed door doelstellingen voor het overschakelen naar een andere brandstofsamenstelling of andere vorm van energievoorziening en facturering.

F. Heeft het beleidsvoorstel gevolgen voor de keuze van de consument en de prijs?

Uiteindelijk worden relatieve voordelen op basis van bedrijfskosten verwezenlijkt door de geïnformeerde vrije keuze van de consument en de uiteindelijke prijs die deze voor de producten en diensten betaalt. De analyse van het concurrentievermogen met betrekking tot de kosten moet worden aangevuld door een bestudering van het verwachte effect op de keuze van de consument en de prijs. Dat wil zeggen, nagaan of het voorstel:

1. gevolgen heeft voor de verkrijgbaarheid van bepaalde producten op de markt,
2. een verbod of beperkingen oplegt op het op de markt brengen (of adverteren) van bepaalde producten,
3. de prijs die de consumenten betalen voor de producten van de betrokken sector reguleert of op andere wijze beïnvloedt,
4. gevolgen heeft voor de kwaliteit van de goederen en diensten die consumenten kopen, en
5. gevolgen heeft voor de transparantie en de vergelijkbaarheid van informatie over de kwaliteit en prijs van producten en diensten.

Tijdens de analyse moet mogelijk ook worden gekeken naar de mate waarin **veranderingen in de productiekosten worden doorberekend aan consumenten** om de spreiding van het effect van het voorstel te bepalen. (Als de verhoging van de kosten voor het grootste deel wordt doorberekend aan consumenten in oligopolistische markten die worden gekenmerkt door een lage vraagdynamiek, is het uiteindelijke effect mogelijk verlaging van het consumentenwelzijn in plaats van verlaging van de bedrijfsinkomsten).

G. Zouden de bovenstaande effecten vragen om een ingrijpende herstructurering van de activiteiten van de betrokken ondernemingen?

Dit is de meest uitdagende (maar mogelijk cruciale) vraag met betrekking tot de kostenimplicaties van het beleidsvoorstel. Tot dusver hebt u het merendeel van de wijzigingen in nalevings- en operationele kosten bepaald. Nu is het tijd om na te denken over de volgende vragen:

1. Wat zouden de aanpassingskosten zijn voor ondernemingen (inclusief personeelsbestand)?
2. Zou de sector een ingrijpende herstructurering moeten doorvoeren, zoals het sluiten van productielijnen, vervangen van technologieën, vervangen van vaardigheden enz.?
3. Zou dit kunnen leiden tot de sluiting van ondernemingen?
4. Zou het mkb de kosten van de herstructurering kunnen dragen?

Stap 6. Wat is het effect op het vermogen van ondernemingen tot innoveren?

Een beleidsvoorstel kan gevolgen hebben voor het vermogen van ondernemingen tot innoveren. Wanneer dit naar verwachting aanzienlijk is, kan deze impact worden beoordeeld door het bestuderen van het potentiële effect op:

1. het vermogen van de ondernemingen om R&D uit te voeren voor het innoveren van hun producten, hetgeen verder teruggevoerd kan worden naar het effect van het voorstel op:
 - (a) de beschikbaarheid van vaardigheden waaraan de sector behoefte heeft, en
 - (b) de efficiëntie van de bescherming van intellectuele eigendomsrechten;
2. het vermogen van de sector om nieuwe producten op de markt te brengen of de huidige producten te verbeteren (*vermogen tot productinnovatie*), dat essentieel afhankelijk is van technische vaardigheden en de toepassing van nieuwe technologieën;
3. het vermogen tot het innoveren van processen en productgerelateerde diensten, waaronder distributie, marketing en service (*procesinnovatie*), dat afhankelijk is van de beschikbaarheid van management en organisatievaardigheden en talenten; en
4. het vermogen durfkapitaal te verkrijgen.

De richtlijnen van de Commissie inzake effecten op technologische ontwikkeling en innovatie bieden een gedetailleerde leidraad voor de evaluatie van het verwachte effect op het vermogen van een bedrijf tot innoveren.¹⁸

Stap 7. Wat zou het effect kunnen zijn op het internationale concurrentievermogen van de sector?

De beoordeling van het effect op productiviteit speelt een belangrijke rol bij het bepalen van de aspecten die het concurrentievermogen stimuleren. In sommige gevallen is het beeld mogelijk niet volledig als geen rekening wordt gehouden met het potentiële differentiële effect van het voorstel op binnenlandse en buitenlandse bedrijven. Als een beleidsvoorstel er naar verwachting toe zal leiden dat de kosten voor EU-producenten hoger uitvallen (bijv. door

¹⁸ Bijlagen bij de Richtlijnen voor effectbeoordeling, paragraaf 8.5, blz. 34-38

het opleggen van strengere vereisten op het gebied van productveiligheid op de EU-markt), zal dit mogelijk geen gevolgen hebben voor de relatieve prijzen en marktaandelen van fabrikanten in de EU als hun concurrenten moeten voldoen aan dezelfde vereisten en er geen geschikte goedkopere alternatieven zijn. Als het beleid echter gevolgen heeft voor het productieproces (bijv. door strengere voorschriften voor het gebruik van grondstoffen of strengere milieunormen), is het mogelijk dat de concurrentiepositie van fabrikanten in de EU verslechtert ten opzichte van fabrikanten die elders zijn gevestigd. In het gedeelte van de Richtlijnen voor effectbeoordeling dat is gewijd aan internationale effecten, schrijven de Richtlijnen voor effectbeoordeling voor dat bij elke effectbeoordeling moet worden gekeken naar het concurrentievermogen van Europese bedrijven, en dat „de effecten van het beleid moeten worden geanalyseerd om te zien hoe de doelstellingen kunnen worden gerealiseerd met vermijding of minimalisatie van de potentiële negatieve effecten op het Europese concurrentievermogen. Dit zou onder andere een analyse kunnen omvatten van vergelijkbare voorschriften die reeds bestaan bij de belangrijkste handelspartners van de EU”¹⁹

Voorbeelden van vragen die zouden kunnen worden gesteld, zijn:

1. Wat is het verwachte effect van de optie onder evaluatie op de concurrentiepositie van bedrijven in de EU in vergelijking met concurrenten van buiten de EU?
2. Wat is het verwachte effect van de optie onder evaluatie op handel en handelsbarrières?
3. Heeft deze optie betrekking op een gebied waar internationale normen, een gangbare regulatieve benadering of een internationale regulatieve dialoog bestaat?
4. Is te verwachten dat de optie grensoverschrijdende investeringsstromen teweeg zal brengen, met inbegrip van de verplaatsing van economische activiteiten vanuit de EU naar daarbuiten of andersom?

Effectbeoordelingsteams kunnen de bijlagen van de Richtlijnen voor effectbeoordeling (paragraaf 8.7, blz. 38) raadplegen voor meer informatie over de mogelijke effecten op internationaal handels- en investeringsverkeer.

¹⁹ Richtlijnen voor effectbeoordeling, blz. 42

III. KWANTIFICERING VAN DE EFFECTEN: GEGEVENSBRONNEN

Vanuit een technisch oogpunt is de beoordeling van de kwantitatieve impact van een beleidsmaatregel ongetwijfeld het lastigste onderdeel van een effectbeoordeling, en soms kan deze niet volledig worden uitgevoerd in verband met methodologische beperkingen, of zou een onevenredige inspanning vereist zijn. Het verzamelen van de benodigde gegevens kan een uitdaging zijn en kan leiden tot bezorgdheid onder de belanghebbenden, hetgeen de controle van de gegevens nog lastiger maakt. Het is daarom noodzakelijk zorgvuldig de evenredigheid van kwantificering af te wegen, rekening houdend met de wenselijkheid van het zoveel mogelijk kwantificeren van de effecten, maar ook met de kosten van het proces en de mate van betrouwbaarheid van de verwachte resultaten (u moet bijvoorbeeld nadenken over de vraag of resultaten waarvoor aanvullende gegevens nodig zijn, of die in zeer hoge mate afhankelijk zouden zijn van veronderstellingen voor de uitvoering van het model, werkelijk een toegevoegde waarde zullen hebben voor het besluitvormingsproces)

Kwantificering van effecten op het concurrentievermogen vraagt mogelijk om beschrijvende statistiek, input-outputanalyse van nationale of sectorale accounts, toegepaste algemene evenwichtsmodellering of andere econometrische bewerkingen. Voor het kwantificeren van de totaaleffecten van beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor een uiteenlopende verzameling sectoren, kunnen modellen worden gebruikt als het berekenbare algemene evenwicht (BAE) en macro-economische input-outputmodellen. Deze zijn mogelijk niet alleen nuttig voor het beoordelen van de effecten van een beleidswijziging op de economie als geheel, maar ook voor het schatten van de te verwachten omvang van de positieve of negatieve effecten per sector, de indirecte effecten op andere sectoren, het delen van de extra kosten door producenten en consumenten enz. Andere modellen, zoals het partiële evenwichtsmodel, zijn mogelijk eenvoudiger te gebruiken en kunnen eveneens nuttige inzichten verschaffen in potentiële effecten.

De stappen die hieronder worden beschreven, bieden een overzicht van de mogelijke resultaten van de kwantitatieve analyse, en niet zozeer specifieke hulpmiddelen en methoden om deze te realiseren, aangezien die afhankelijk zijn van de omstandigheden. Deze stappen bouwen voort op de resultaten van de vijf stappen van de kwalitatieve screening.

Stap 8: Bewijs verschaffen van de structuur en prestaties van de direct betrokken sector(en)

Deze stap vormt een uitbreiding op stap 3 en stap 4 van de kwalitatieve screening. Het doel ervan is de voorlopige conclusies te onderbouwen met statistisch bewijs. Een kwantitatieve beoordeling van de prestaties van een sector zou in het ideale geval moeten zijn gebaseerd op:

- het belang van de beoogde sector binnen de economie van de EU, gemeten naar het aandeel ervan in de toegevoegde waarde en werkgelegenheid, regionale en nationale concentratie van de sector enz.;

- het aantal en de spreiding van de bedrijven, met inbegrip van het aandeel van het mkb in de sector en het concurrentieklimaat ervan.²⁰
- de arbeidsproductiviteit of totale factorproductiviteit;
- De winstgevendheid in termen van de nettowinstmarge; rendement op activa;
- het marktaandeel op de wereldmarkt; en
- de stroom van buitenlandse directe investeringen (verhouding tussen inkomende/uitgaande DBI-middelen en toegevoegde waarde).

Stap 8a: Inventarisatie van bestaande sectorale onderzoeken en ex-postevaluaties

De Commissie heeft een aantal industriële en marktonderzoeken, alsmede ex-postevaluaties van beleidsregels uitgevoerd. Een lijst van onderzoeken met betrekking tot de fabricagesector is bijvoorbeeld te vinden op de webpagina

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/industrial-policy/future-of-manufacturing/index_en.htm

Als dit onderzoek niet verreikend genoeg is kunt u de websites en publicaties van de respectieve handelsassociaties of betrokken sociale partnerorganisaties raadplegen.

U kunt het transparantieregister gebruiken om te zoeken naar contactpersonen en deze opbellen voor de nieuwste gegevens en analyses. Het transparantieregister is te vinden op de Europa-website.

Stap 8b: Bestaande gegevens actualiseren

Als bestaande onderzoeken verouderd zijn, kunt u op Eurostat databases vinden met actuele sectorale statistische gegevens. Het doornemen van de statistische classificatie van de NACE²¹ helpt bij het vinden van de corresponderende codes van de belangrijkste economische activiteiten in de betrokken sector(en).

²⁰ De concentratieratio (CR) is het marktaandeelpercentage dat in handen is van de grootste bedrijven binnen de sector. CR4 en CR10 worden veelvuldig gebruikt (d.w.z. het marktaandeel van de 4 en 10 grootste bedrijven).

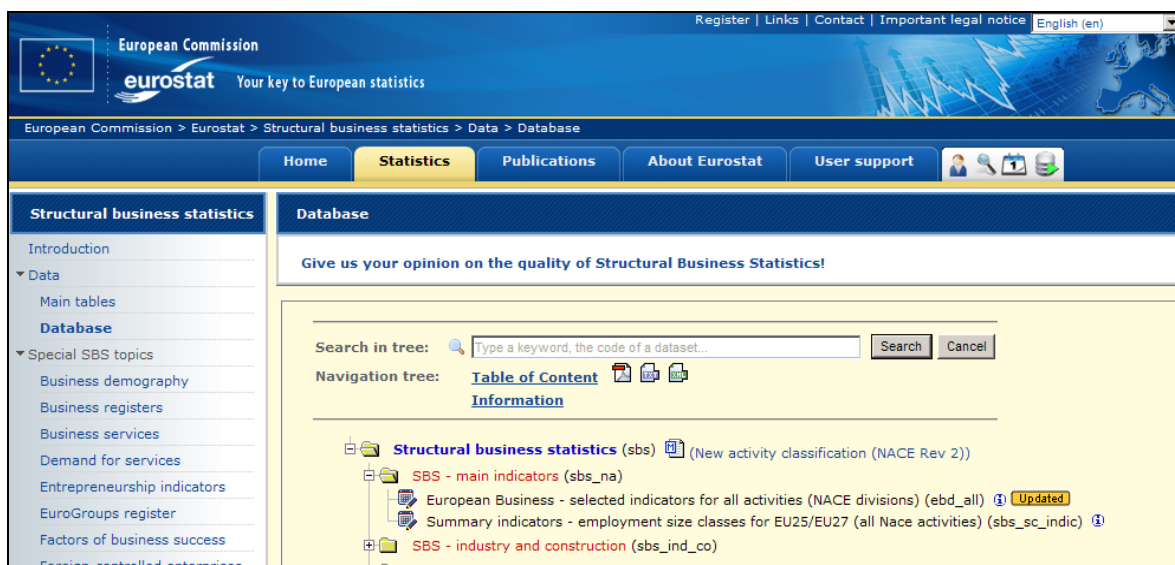
²¹ NACE (Nomenclature statistique des Activités économiques dans les Communautés Européennes) is de statistische classificatie van economische activiteiten in de Europese Gemeenschap, gebruikt door Eurostat en de lidstaten. NACE Rev.2 werd in 2008 geïntroduceerd om de technische ontwikkelingen en structurele veranderingen in de economie te weerspiegelen. Bij het vergelijken van statistische gegevens van voor en na 2007 is het daarom noodzakelijk de correspondentietabel te gebruiken.

NACE Rev.1.1		NACE Rev.2		
INDUSTRY/ ACTIVITY CODE	DESCRIPTION	INDUSTRY/ ACTIVITY CODE	DESCRIPTION	INDICATORS
D	Manufacturing	C	Manufacturing	Number of enterprises
...	...	...	...	...
DJ	Manufacture of basic metals and fabricated metal products	C244	Manufacture of basic precious and other non-ferrous metals	
DJ27	Manufacture of basic metals	...	...	
DJ271	Manufacture of basic iron and steel and of ferro-alloys	C2442	Aluminium production	
DJ272	Manufacture of tubes	C2443	Lead, zinc and tin production	
DJ2721	Manufacture of cast iron tubes	C2444	Copper production	
DJ2722	Manufacture of steel tubes	C2445	Other non-ferrous metal production	
DJ273	Other first processing of iron and steel	C2446	Processing of nuclear fuel	
DJ2731	Cold drawing	C245	Casting of metals	
DJ2732	Cold rolling of narrow strip	C2451	Casting of iron	
DJ2733	Cold forming or folding	C2452	Casting of steel	
DJ2734	Wire drawing	C2453	Casting of light metals	
DJ2735	Other first processing of iron and steel n.e.c.; production of non-ECSC ferro-alloys (included in DJ271 in NACE Rev.1.1)	C2454	Casting of other non-ferrous metals	
DJ274	Manufacture of basic precious and non-ferrous metals	C25	Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment	
DJ2741	Precious metals production	C251	Manufacture of structural metal products	
DJ2742	Aluminium production	C2511	Manufacture of metal structures and parts of structures	

De volgende drie databases zijn in het algemeen het belangrijkst bij afwezigheid van sectorale bronnen²²: SBS, PRODCOM en COMEXT.

De *SBS-database* (Structural Business Statistics) levert gegevens op een uiterst gedetailleerd sectoraal niveau: het aantal ondernemingen in een sector, het aantal personen in dienst, omzet, toegevoegde waarde, investeringen, productiviteit, het aandeel van het mkb in toegevoegde waarde en werkgelegenheid, enz.

Industrieprofiel - Belangrijkste gegevens uit de SBS-database

²²

Een uitleg van de inhoud van en koppelingen naar de belangrijkste EU- en internationale databases is te vinden in Bijlage III. In het geval van de aluminiumindustrie, sectorale organisaties en instellingen, zoals het International Aluminium Institute, het World Bureau of Metal Statistics of de International Energy Agency.

View Table Select Data		Metadata Information
European Business - selected indicators for all activities (NACE divisions)		
Last update: 05-05-2011		
Interactive extraction size limit: 300000		
Current extraction size: 768		
Dimension selection: 1/15		
Selection overview Update		
GEO INDIC_SB NACE_R1 TIME		
Filtering		
Filtering type: Code range Pattern		
Search in: Codes Labels Both		
Search Show all		
Code	Label	
☒ V11110	Number of enterprises	
☐ V12110	Turnover or gross premiums written	
☐ V12120	Production value	
☐ V12150	Value added at factor cost	
☐ V12170	Gross operating surplus	
☐ V13110	Total purchases of goods and services	
☐ V13310	Personnel costs	
☐ V15110	Gross investment in tangible goods	
☐ V16110	Number of persons employed	
☐ V16130	Number of employees	
☐ V91110	Apparent labour productivity (Gross value added per person employed)	
☐ V91120	Wage adjusted labour productivity (Apparent labour productivity by average personnel costs) (%)	
☐ V91210	Average personnel costs (personnel costs per employee) (thousand euro)	
☐ V92110	Gross operating surplus/turnover (gross operating rate) (%)	
☐ V94414	Investment per person employed	

NACE_R1: Mining and quarrying		
INDIC_SB: Number of enterprises		
GEO	TIME 1996 1997	
European Union (2...)	:	:
European Union (2...)	:	:
Belgium	:	:
Bulgaria	139	161
Czech Republic	287	299
Denmark	:	:
Germany (includin...	:	:
Estonia	45	48
Ireland	54	59 (p)
Greece	:	:
Spain	1,627	1,649
France	2,916	2,900
Italy	4,569	4,330
Cyprus	:	:
Latvia	:	34
Lithuania	48	55
Luxembourg	7	8
Hungary	:	:
Malta	:	:
Netherlands	:	205
Austria	322	302
Poland	746	952
Portugal	1,542	1,431
Romania	:	202
Slovenia	228	182
Slovakia	32	40
Finland	1,216	1,246
Sweden	513	626
United Kingdom	:	1,665

De PRODCOM-database bevat statistische gegevens met betrekking tot de productie van gefabriceerde goederen: gegevens over het fysieke productievolume dat tijdens de onderzoeksperiode werd verkocht (kg, m², aantal artikelen enz.) en de waarde ervan in euro's.

Industrieprofiel - gegevens uit PRODCOM (voor aluminium staven, code 24422230)

European Commission > Eurostat > Prodcom - statistics by product > Data > Excel files (NACE Rev. 2)				
Home	Statistics	Publications	About Eurostat	User support
Prodcom - statistics by product		Excel files - NACE Rev. 2		Links
Introduction Europroms Steel Data Data Excel files (NACE Rev. 2) Excel files (NACE Rev. 1.1) Database		The Excel files on this page contain Prodcom data based on NACE Rev. 2. For 2008 onwards the files contain the original data based on NACE Rev. 2 as supplied by the reporting countries. For 1995 to 2007 the files contain data that has been converted where possible from the data based on NACE Rev. 1.1. These tables only show the production data. To use the database that contains both production and related trade data, please click on "Database" in the box to the left.		This document describes how to use the Excel files
		Prodcom Annual Data 2009 (updated 04/03/2011) Prodcom Annual Data 2008 (updated 04/03/2011)		

Statistics on the production of manufactured goods Value ANNUAL 2009																
To use the database that contains both production and related trade data, please click here and																
PRODCOM Code	Unit	flag EU27	Value EU27	Base EU27	flag EU25	Value EU25	Base EU25	Belgium	Bulgaria	Czech Republic	Denmark	Germany	Estonia	Ireland	Greece	Spain
ALL VALUES AND VOLUMES ARE EXPRESSED IN THOUSANDS																
All confidential data and all national estimated data is suppressed																
(:C)=Confidential, (:CE)=Confidential Estimated, (:E)=Estimated																
24422230	EUR		615429		EU27-EU02(F)	590229	600	C	C	0	2178	9445	0	0	135947	61197
24422230	EUR		6498799		EU27-EU02(F)	6448799	5000	C	C	C	100198	C	0	C	119901	770425
24422330	EUR		221039		EU27-EU02(F)	220829	70	C	0	C	0	20606	0	0	0	463016
24422350	EUR		310744		EU27-EU02(F)	310744	70	C	0	C	0	C	0	C	C	65302

De COMEXT-database bevat de waarde en kwaliteit van goederen die worden verhandeld tussen de EU en niet-EU-landen; EU-handel per lidstaat, per partner en per productgroep; aandeel van de EU en diverse samenstellingen van de EU (eurozone, EU15, EU12, EU27 enz.) in de wereldhandel. De meeste Prodcom-codes corresponderen met een of meerdere

codes van de externe handelsclassificatie die bekend staat als de gecombineerde nomenclatuur (GN).²³

Gecombineerde nomenclatuur

eurostat		The CN headings with their corresponding Prodcom headings - Year 2009		eurostat	
3917 39 15	Flexible tubes, pipes and hoses, of addition polymerization products, reinforced or otherwise combined with other materials, seamless and of a length > the maximum cross-sectional dimension, whether or not surface-worked, but not otherwise worked (excl. those with a burst pressure of $\geq 27,6$ MPa)				
22.21.29.50	Plastic tubes, pipes and hoses (excluding artificial guts, sausage skins, rigid, flexible tubes and pipes having a minimum burst pressure of 27.6 MPa)	kg		S	
3917 39 19	Flexible tubes, pipes and hoses, of plastics, reinforced or otherwise combined with other materials, seamless and of a length > the maximum cross-sectional dimension, whether or not surface-worked, but not otherwise worked (excl. addition polymerization products, condensation polymerization products and rearrangement polymerization products, and products able to withstand a pressure of $\geq 27,6$ MPa)				
22.21.29.50	Plastic tubes, pipes and hoses (excluding artificial guts, sausage skins, rigid, flexible tubes and pipes having a minimum burst pressure of 27.6 MPa)	kg		S	
3917 39 90	Flexible tubes, pipes and hoses, of plastics, reinforced or otherwise combined with other materials (excl. seamless or cut to length only; tubes with a burst pressure of $\geq 27,6$ MPa)				
22.21.29.50	Plastic tubes, pipes and hoses (excluding artificial guts, sausage skins, rigid, flexible tubes and pipes having a minimum burst pressure of 27.6 MPa)	kg		S	

Ter illustratie: Profilerings van de direct betrokken sector/markt (aluminiumindustrie)

Aluminium, het meest voorkomende metaal in de aardkorst, is een relatief homogeen product. Het heeft specifieke kenmerken (niet-magnetisch, roestbestendig, ...) waardoor het een strategisch basisproduct is voor vele sectoren, van lucht- en ruimtevaart tot constructieapparatuur. In de stroomopwaartse productiefase bestaat de waardeketen ervan uit mijnbouw, smelten/recyclen en raffineren. Het stroomafwaartse gedeelte bestaat uit secundaire verwerking en fabricage van halfproducten (walsfabrieken, extrudeerfabrieken, gietfabrieken en draadproducenten), [...].

De productiefase is verdeeld in 2 segmenten. Primaire aluminium wordt geproduceerd door het smelten van ruwe materialen. Secundair aluminium wordt geproduceerd door het smelten van aluminiumschroot. Primaire (of onbewerkt) aluminium wordt gemaakt in drie afzonderlijke stappen. Bauxiet wordt ontgind. Vervolgens wordt alumina (aluminiumoxide) aan het bauxiet onttrokken in een aluminiumfabriek, waarna het wordt overgebracht naar een smelter die aluminium(legeringen) produceert in de vorm van staven, plakken, ... Secundair aluminium wordt geproduceerd door raffinage (van afgedankte producten, zoals frisdrankblikjes, ...) of opnieuw smelten (industriële afval, ...) [...].

De sector is kapitaal-, grondstof- en energie-intensief. De primaire aluminiumsector heeft 15 MWh nodig voor het produceren van 1 ton aluminium, tegenover 0,75 MWh voor secundaire productie uit schroot. [...]

Het internationale aluminiuminstituut vermeldt 117 primaire aluminiumsmelters

²³ Geïmporteerde en geëxporteerde goederen moeten worden aangegeven onder vermelding van de gecombineerde nomenclatuur waaronder ze vallen.

wereldwijd, exclusief China. Hiervan bevinden 21 zich in EU27, en nog eens 7 in Noorwegen en 4 in IJsland. De winning en verwerking is in handen van een klein aantal multinationals, die op diverse manieren verticaal zijn geïntegreerd in de opeenvolgende productiefasen. Binnen de EU wordt de sector gedomineerd door zes bedrijven; de drie grootste komen van buiten de EU (Hydro, Rio Tinto/Alcan en Alcoa [...]).

De prijzen van ruwe materialen en primaire producten worden bepaald of aangegeven door de London Metals Exchange (LME), de Shanghai Metals Exchange of de Chicago Exchange. De overige kostenfactoren worden doorgaans lokaal bepaald.

Illustratieve tekst onder andere gebaseerd op documenten op Ecorys (2011) en CE Delft (2008)

Naast de bovenstaande voorbeelden is er een schat aan andere databases met nuttige informatie, uitgesplitst per sector en daardoor mogelijk nuttig voor een sectorale analyse. Het EU Research & Development (R&D) investeringsscorebord voor innovatie, de Europese Enquête naar de arbeidskrachten voor arbeidsmarktgegevens enz. Bijlage 2 bevat veel meer gegevens.

Stap 9: Bewijsmateriaal verstrekken over indirect betrokken sectoren

Als de kwantitatieve screening duidt op aanzienlijke indirecte effecten (positief of negatief) kan het raadzaam zijn de bovenstaande stappen ook uit te voeren voor andere sectoren buiten de waardeketen die mogelijk het sterkst bij de ontwikkelingen betrokken zouden kunnen zijn. Het effectbeoordelingsteam kan hier intuïtief te werk gaan of een meer systematische methode hanteren, zoals input-outputanalyse en koppeling en profilering van de waardeketen. Een handige leidraad over koppeling en profilering van de waardeketen is online te vinden op:

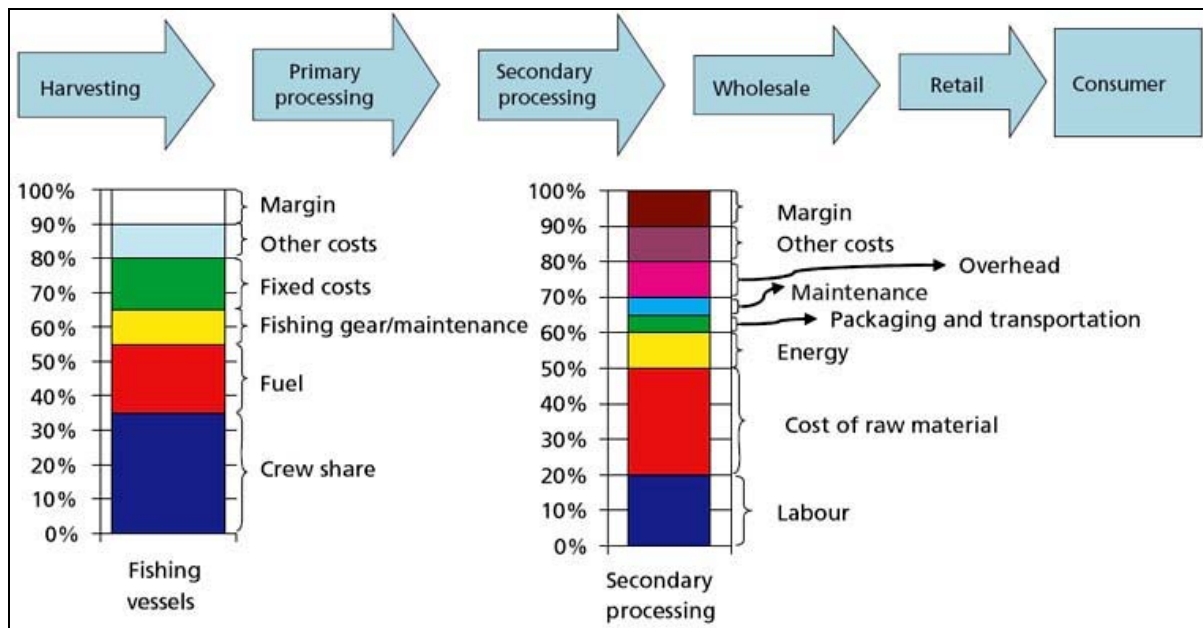
<http://myintracomm.ec.europa.eu/entr/howwemanage/decisionmaking/Pages/default.aspx>

Stap 10: Kwantificeren van aanvullende nalevings- en/of operationele²⁴ kosten in verband met het initiatief onder evaluatie

Deze stap is de kwantitatieve tegenhanger van stap 5. Indien dit haalbaar is, kan het nuttig zijn de profilering van de sector aan te vullen met een specificatie van de totale kosten, zoals het volgende voorbeeld uit de vis-, schelpdieren- en schaaldierenindustrie.

*Ter illustratie: Kostenstructuur (vis-, schelpdieren- en schaaldierenindustrie) van
www.fao.org*

²⁴ Zoals opgemerkt in stap 5 hierboven, zijn aanvullende operationele kosten de extra productiekosten (van intermediaire goederen/diensten en productiefactoren) die de nieuwe regulering met zich meebrengt, maar die niet rechtstreeks verband houden met de naleving ervan.

Wanneer dit haalbaar (en in verhouding) is, voegt dit type beschrijving van de kostenstructuur cijfers toe aan de antwoorden van stap 5 om een beter inzicht te krijgen in het belang van de positieve en negatieve effecten die daar worden genoemd.²⁵ Bij een voldoende gedetailleerde specificatie van afzonderlijke sectoren kunnen beschrijvingen van de kostenstructuur worden gevonden in input-outputtabellen.²⁶

Stap 11: Kwantificeren van het verwachte effect op het vermogen van betrokken ondernemingen tot innoveren

In het beste geval omvat deze analyse diverse input- en outputindicatoren met betrekking tot innovaties in de sector. De indicatoren van het Europese innovatiescorebord²⁷ vormen een redelijk uitgangspunt. Gegevens zijn te vinden op de website van de communautaire enquête inzake innovatie:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/cis>

Deze database en andere verwante databases kunnen helpen bij het opbouwen van de kwantitatieve beoordeling van de in stap 6 vastgestelde effecten. Gegevens kunnen ook worden verkregen van de brancheorganisaties in de corresponderende sector. Deze kunnen u gewoonlijk eventueel benodigde publicaties en gegevens verstrekken en kunnen u helpen bij het voorzien van de toekomstige effecten van de beleidsoptie op het vermogen van de sector tot innoveren. Aanvullende ideeën zijn te vinden in paragraaf 8.5 van de bijlagen bij de Richtlijnen voor effectbeoordeling.

²⁵ De Richtlijnen voor effectbeoordeling (hoofdstuk 10, blz. 46-60) bevatten gedetailleerde stapsgewijze aanwijzingen voor de beoordeling van de kosten van informatieverstrekkingsverplichtingen (EU-standaardkostenmodel).

²⁶ Eurostat Manual of Supply, Use and Input-Output Tables (2008), hoofdstuk 11

²⁷ Zie <http://www.proinno-europe.eu/metrics>

Stap 12: Kwantificeren van de verwachte effecten op het internationale concurrentievermogen van sectoren

De Richtlijnen voor effectbeoordeling bieden aanwijzingen voor kwantitatieve beoordeling van de mogelijke effecten van het voorstel op het internationale handels- en investeringsverkeer (bijlagen bij Richtlijnen voor effectbeoordeling, paragraaf 8.7). Het doel van deze laatste stap van de concurrentievermogenstest is ondersteuning te bieden:

1. door het toepassen van paragraaf 8.7 van de Richtlijnen voor effectbeoordeling op de betrokken sector(en), en
2. door het kwantificeren van de verwachte effecten op het internationale concurrentievermogen van de sectoren.

Er zijn talloze standaardindexen die zijn bedoeld om de internationale positie van een economie en de ondernemingen daarin te weerspiegelen. De meest gebruikte daarvan zijn:

- De *verhouding tussen inkomende DBI-middelen en toegevoegde waarde* is een indicatie van de bijdrage van DBI aan de kapitaalvorming en van de aantrekkelijkheid van het gastland.
- De *verhouding tussen uitgaande DBI-middelen en toegevoegde waarde* is een indicatie van de kracht van ondernemingen, waarbij ondernemingen grensoverschrijdend te werk gaan om gebruik te maken van de mogelijkheden van buitenlandse markten en middelen.
- Het exportmarktaandeel geeft voor elke industrie het aandeel weer van de totale „werldexport” van een gegeven land. Dit is een weerspiegeling van het vermogen om te reageren op externe vraag of om nieuwe markten te betreden, in directe vergelijking met internationale concurrenten.
- Bij het klaarblijkelijk comparatief voordeel (Revealed Comparative Advantage - RCA) wordt het aandeel van de export van een gegeven industrie in de totale fabricage-export van de EU vergeleken met het aandeel van de export van dezelfde industrie van een groep referentielanden.
- Bij het relatieve handelsevenwicht (Relative Trade Balance - RTB) wordt het handelsevenwicht van een gegeven handelsartikel vergeleken met het totale volume van de handel, export plus import.
- Bij de relatieve loonkosten per eenheid product (Relative Unit Labour Costs - RULC) worden de loonkosten in een gegeven industrie gemeten in verhouding tot de productiviteit (loonkosten per eenheid product) en relatief ten opzichte van de corresponderende index in een ander land.

Terwijl het RCA en het RTB de positie van individuele industrieën op de wereldmarkt weerspiegelt, weerspiegelen de RULC het vermogen om concurrerend te blijven. Veranderingen in deze indexen laten zien welke industrieën in Europa een comparatief voordeel of nadeel ontwikkelen. Ze moeten echter zorgvuldig worden geïnterpreteerd: van het totaaluitgangspunt kan het verlies van concurrentievermogen in een afzonderlijke industrie ook wel een weerspiegeling zijn van de uitstekende exportprestaties van andere binnenlandse

industrieën. De stijging van de eurokoers kan bijvoorbeeld de concurrentiepositie van een gegeven industrie negatief beïnvloeden, maar het kan juist een weerspiegeling zijn van de sterke productiviteitsgroei in andere industrieën, waarbij de export is gestegen en de vraag naar de euro is toegenomen.

Een andere vraag is die van het binnenlandse aandeel van de export. In een land waarin veel elektronica wordt geassembleerd, is het aandeel van de elektronica-export hoog, terwijl dit geen weerspiegeling is van de werkelijke productiestructuur van het land. Hierdoor wordt het RCA kunstmatig verhoogd.

Het comparatieve voordeel kan worden verkend aan de hand van het handelsverkeer met behulp van de index van klaarblijkelijk comparatief voordeel (RCA), waarmee wordt gemeten in hoeverre de EU is gespecialiseerd in een gegeven sector. Voor elke sector in de EU, wordt het aandeel van de export in de totale export van de EU berekend en vervolgens vergeleken met het aandeel van de wereldexport van de sector in de totale wereldexport. Als de index voor het RCA van een sector groter is dan één, duidt dit erop dat dit een sector is waar de EU gemiddeld meer exporteert dan het wereldwijde gemiddelde. Op grond hiervan wordt de conclusie getrokken dat Europa een comparatief voordeel heeft in deze sector.

Bijlage 2 bevat een langere lijst van gegevensbronnen en indicatoren die kunnen worden gebruikt voor het beoordelen van het concurrentievermogen van de EU-industrie op de wereldmarkt. Daarnaast bevat deze bijlage koppelingen naar statistische documenten of sites die de waarden geven voor deze indexen. De statistische bijlagen van het „Verslag over het Europese concurrentievermogen” verschaffen een operationele definitie en de corresponderende cijfers voor de laatste 10 jaar op sectorniveau.

Bijlage 1

Illustraties van kwalitatieve controle van effecten op het concurrentievermogen

1. Beleidsinitiatief: verbieden van gevaarlijke stoffen

Bepaalde stoffen of producten kunnen gevaarlijke kenmerken hebben. Dit vraagt om behoorlijk risicobeheer waarin de kosten en baten van het gebruik van deze stoffen in het productieproces en het op de markt brengen ervan tegen elkaar worden afgewogen. Afhankelijk van de ernst van het risico, kan een verbod op de stof een beleidsoptie zijn. Als het risico voornamelijk betrekking heeft op veiligheid op het werk, is een verbod op het gebruik van de stof in het productieproces mogelijk een beleidsoptie. Als het gevaar wordt veroorzaakt door de aanwezigheid van de stof in het uiteindelijke product (productveiligheidsrisico), kan een „Europees marktverbod” worden overwogen.

Directe effecten

Als het de Europese bedrijven niet meer is toegestaan de stof te gebruiken („veiligheid-op-het-werk” verbod), raken ze een zakelijke kans kwijt op de EU-markt en op de exportmarkten. Dit type verbod geeft een concurrentievoordeel aan producenten buiten de EU, aangezien zij kunnen doorgaan met het op de markt brengen van het product in Europa en in de rest van de wereld, zonder dat ze hun productieproces in belangrijke mate moeten herstructureren

Als het Europese bedrijven niet meer is toegestaan de stof op de markt te brengen („Europees marktverbod”), mogen ze de productie in Europa wel voortzetten, maar verliezen producenten van buiten de EU de toegang tot de Europese markt. Als de binnenlandse markt van bijzonder belang is voor (Europese) producenten, kan een negatief effect optreden voor de Europese producenten wat betreft het schaalvoordeel. Dit effect is waarschijnlijk minder hevig dan dat van een „veiligheid-op-het-werk” verbod van de stof. Een mogelijk voordeel wordt gevormd door de innovatie-inspanningen die waarschijnlijk worden aangemoedigd in de zoektocht naar een vervanging van de verboden stof of naar alternatieve productiemethoden.

Beide soorten verbod zouden kunnen resulteren in extra kosten voor de afnemende industrieën als geen vergelijkbare stof verkrijgbaar is voor een vergelijkbare prijs. Hieraan zouden extra kosten verbonden zijn, aangenomen dat het productieproces tot dusver tegen de laagst mogelijke kosten werd uitgevoerd. Als er geen vergelijkbare input is, zullen afnemende bedrijven in Europa hun samenstellingen en producten moeten herontwerpen. Dit vraagt doorgaans om extra en ongeplande R&D-inspanningen.

Als de afnemende bedrijven geen vergelijkbaar basisproduct kunnen vinden voor een vergelijkbare prijs, zullen ze hun prijsstelling moeten wijzigen. Dit zou kunnen leiden tot lagere verkopen als vervangende producten bestaan en de kosten die voor de klanten verbonden zijn aan het overschakelen of het overstappen naar een andere leverancier laag zijn. Bedrijven kunnen eventueel hun winstmarge verlagen om dit te vermijden. Lagere verkopen en/of een lagere winstgevendheid kunnen allebei het vermogen ondermijnen van de bedrijven om te overleven op lange termijn.

Indirecte effecten (tweede ronde)

De zoektocht naar een vervanger opent nieuwe zakelijke kansen voor de bedrijven die de vervangende middelen produceren. De nieuwe zakelijke kansen zouden in dezelfde orde van grootte moeten zijn als de zakelijke kansen die verloren zijn gegaan als gevolg van het verbod, mits de vervanger vergelijkbare prestaties levert tegen vergelijkbare kosten. Het hangt er natuurlijk van af of de vervanger binnen of buiten Europa wordt geproduceerd.

Als de vervanger minder goed presteert dan de verboden stof, heeft dit een negatief effect voor de klant, waardoor het welzijn van de klant afneemt.

Daarnaast zijn andere, minder voor de hand liggende effecten mogelijk uit onverwachte hoek. Het zoeken naar een vervanger in het buitenland kan bijvoorbeeld de internationalisering van bedrijven in het mkb bevorderen door de meertalige vaardigheden en contacten uit te breiden. Verhoging van de taalvaardigheden van intern personeel in bredere zin brengt op korte termijn extra kosten met zich mee, maar kan uiteindelijk een voordeel zijn bij het aanspreken van buitenlandse markten en klanten.

Optie met minder drastische gevolgen

- Nagaan of een absoluut verbod noodzakelijk en in verhouding is. Mogelijk zijn minder drastische opties voor risicobeheer beschikbaar, zoals betere informatievoorziening aan klanten, uitsluitend verkopen aan deskundige klanten, of een beter risicobeheer op de werkvloer. Is het verbieden van een stof voor de coating van lenzen die worden gebruikt in medische instrumenten bijvoorbeeld in verhouding als de gebruikte hoeveelheid zeer klein is en de lenzen zich op een afgesloten plaats in de machine bevinden, buiten het bereik van het bedienende personeel?
- Een overgangsperiode bieden, rekening houdend met de ontwikkelingscyclus van de betrokken producten en fabricageprocessen, als de industrie instemt met het beter informeren en opleiden van personen die risicovolle producten produceren en gebruiken.
- Het gebruik of de verkoop van bestaande voorraden toestaan.

2. Beleidsinitiatief: beperking op advertenties die zijn gericht op kinderen

Een verbod op „advertenties die zijn gericht op kinderen” is bedoeld om kinderen (en hun ouders) te beschermen tegen manipulatie doordat ze zich niet bewust zijn van de effecten van advertenties. Het is gebaseerd op de gedachtegang dat verbieden de beste manier is om deze manipulatie te vermijden.

Directe effecten

Wanneer advertenties gericht op kinderen verboden zijn, moeten bedrijven die producten voor kinderen verkopen (zoals speelgoed, frisdranken, snoepgoed en etenswaren) zoeken naar alternatieve en mogelijk minder efficiënte methoden van communicatie en marketing en de toewijzing van hun marketingbudget herzien. Als ze daarin niet slagen, zullen de voorkeuren van de klanten (kinderen en hun ouders) veranderen (producten die onder het verbod vallen worden minder aantrekkelijk voor kinderen) en zullen de verkopen dalen.

Tijdens de overgangsperiode profiteren bestaande fabrikanten en producten van een dergelijk verbod in vergelijking met nieuwe fabrikanten en nieuwe producten. Dit zou de innovatie binnen het productsegment kunnen vertragen.

Indirecte effecten

Indirecte effecten zijn moeilijk aan te wijzen, aangezien het om te beginnen onbekend is hoe effectief advertenties gericht op kinderen daadwerkelijk zijn. Als deze zeer effectief waren, d.w.z. er werd een hoger budget besteed aan dergelijke producten, zou het in principe afhangen van de wijze waarop de doelgroep haar budget gaat besteden in afwezigheid van dergelijke advertenties.

Optie met minder drastische gevolgen

- Adverteren toestaan, maar strenge beperkingen opleggen aan de vorm en inhoud (met inbegrip van boodschappen die „uit-den-boze” zijn).

3. Beleidsinitiatief: een limiet stellen aan roamingkosten voor mobiele telefonie

Hoge roamingkosten zijn een goudmijn voor mobiele telefoonbedrijven. Ze leggen echter een zware last op consumenten en ondermijnen het concurrentievermogen van EU-industrieën die zouden profiteren van grensoverschrijdende activiteiten. Het niveau van grensoverschrijdende activiteiten is onder andere afhankelijk van de hoogte van de transactiekosten. Voor dergelijke activiteiten is roaming vaak een noodzaak. Als de roamingkosten hoog zijn, zijn de transactiekosten hoog. Hierdoor blijven een aantal EU-industrieën en bedrijven op lokale schaal werken en profiteren ze niet volledig van de interne markt. De toewijzing van middelen is niet optimaal. Schaalvoordelen worden niet benut. Dit schaadt het concurrentievermogen met betrekking tot kosten/prijs.

In dergelijke gevallen zou het handelen van de EU erop moeten zijn gericht de ontwikkeling van het concurrentievermogen voor deze markt te stimuleren (door iets te doen aan de dominante onderhandelingspositie van de mobiele telefoonbedrijven). Dit kan worden bereikt door een maximumtarief vast te stellen voor specifieke roamingservice binnen de gemeenschap (een Eurotarief) en/of door consumenten de mogelijkheid te bieden af te zien van de roamingdiensten van de operator als onderdeel van het pakket (ontbundeling).

Effecten op bedrijven en effect op het concurrentievermogen

Een prijsplafond en ontbundeling hebben geen gevolgen voor de beschikbaarheid of kosten van inputs voor mobiele telefoonbedrijven, maar hebben een direct effect op de commerciële processen (prijs en marketing). Dergelijke maatregelen zouden de concurrentiedruk verhogen, de prijzen dichter naar het kostenniveau drukken en het concurrentievermogen van hun zakelijke klanten met betrekking tot kosten versterken.

De verlaging van de omzet en de winstgevendheid zou echter indirect gevolgen kunnen hebben voor het vermogen van de sector om te investeren in netwerkinfrastructuur en innovatie. Sommige mobiele telefoonbedrijven claimen ook dat de hoge winsten op roamingkosten worden gebruikt om deze beide activiteiten te financieren. Zonder deze bron van inkomsten, zo beweren zij, beschikken bedrijven niet over de middelen om nieuwe

markten te betreden en zou hun positie op de wereldmarkt worden verzwakt (mogelijk negatief effect op extern concurrentievermogen).

Bovendien zouden deze beleidsopties de structuur van deze industrie op diverse wijzen kunnen beïnvloeden, bijvoorbeeld als ze zwaarder zouden drukken op kleinere, onafhankelijke of startende mobiele telefoonbedrijven. Het is waar dat de kosten voor toetreding tot de markt hoog zijn als gevolg van de kosten van de netwerkinfrastructuur, maar dat heeft niets te maken met een prijsplafond. Het is mogelijk dat sommige mobiele telefoonbedrijven de markt verlaten als de implementatie van dit type prijsplafond en ontbundeling voor hen om technische redenen te moeilijk of te kostbaar is. Met name kleinere mobiele telefoonbedrijven zouden last kunnen krijgen van het feit dat de prijzen onder druk komen te staan. Daarnaast zouden nieuwe mobiele telefoonbedrijven en bedrijven die toegang tot de markt overwegen, niet kunnen profiteren van de hoge winstmarge voor het bekostigen van hun infrastructuur, waardoor de gevestigde bedrijven in feite worden beschermd. In dergelijke omstandigheden zou het beleid de oligopolistische aard van deze industrie versterken. Maar bedrijven in het mkb in andere sectoren zouden er baat bij hebben.

Een prijsplafond en ontbundeling zou naar verwachting een positief effect hebben op het concurrentievermogen van de Europese industrie in het algemeen. Ontkoppeling van de roamingdiensten zou met name de onderhandelingspositie van bedrijven versterken, aangezien bedrijven tot de zeer grote gebruikers behoren. Het verkrijgen van een betere prijs voor roaming zou automatisch leiden tot een verbetering van het concurrentievermogen van industrieën in de EU met betrekking tot de kosten.

Optie met minder drastische gevolgen

- Een Eurotarief bepalen dat een voldoende marge waarborgt voor het terugverdienen van innovatiekosten.
- Waar mogelijk de voorkeur geven aan een „beschermende” benadering in plaats van een op kosten gebaseerd plafond (aangezien de eerste optie de krachten op de markt meer ruimte biedt zelf de prijzen te bepalen).
- Kiezen voor modaliteiten die kleinere, onafhankelijke of nieuwe mobiele telefoonbedrijven op de EU-markt niet op een achterstand zetten.
- Wanneer twee beleidsopties vergelijkbare positieve effecten bieden voor EU-industrieën in het algemeen, de optie kiezen die de minste negatieve effecten heeft op de totale winst van de betrokken industrie.
- Als wordt vastgehouden aan een prijsplafond, moet u een evaluatie van het effect op het concurrentievermogen van de Europese telefoonbedrijven op de EU-markt en daarbuiten voorzien, en dat relatief korte tijd na de implementatie van het prijsplafond (om onherstelbare schade aan de industrie te vermijden).
- Als wordt vastgehouden aan een prijsplafond, moet u een vervalclausule voorzien (in verband met de uitzonderlijke en beperkende aard van dit middel, moet de Commissie evalueren of het nodig is, in het licht van ontwikkelingen op de markt, de regeling te laten doorlopen na een vastgestelde periode).

Bijlage 2

Gegevensbronnen voor kwantitatieve analyse

1. Belangrijkste classificaties voor industriële activiteiten en producten

EU-classificaties en nomenclatuur

- GN (gecombineerde nomenclatuur)
<http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2010:284:SOM:EN:HTML>
EU-classificatie, geïntroduceerd in 1988 en gebruikt voor de bepaling van douanetarieven voor grensoverschrijdende handel (geïmporteerde en geëxporteerde goederen moeten worden aangegeven onder vermelding van de aanduiding van de nomenclatuur waaronder ze vallen); categorieën worden aangeduid met een 8-cijferige code, bestaande uit de HS-code (zie onder) gevolgd door 2 aanvullende cijfers die zijn toegevoegd ten behoeve van de Gemeenschap.
- CPA - Classificatie van producten, gekoppeld aan de economische activiteiten in de Europese Economische Gemeenschap
http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=CPA_2008&StrLanguageCode=EN&IntPcKey=20701907&StrLayoutCode=HIERARCHIC
- NACE - Nomenclature statistique des Activités économiques dans les Communautés Européennes
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nace_rev2/introduction
Statistische classificatie van economische activiteiten in de Europese Gemeenschap, gebruikt door Eurostat en de lidstaten. Helpt bij het identificeren van economische activiteiten die moeten worden opgenomen in de waardeketen (identificatiefase) en codes die nodig zijn om gegevens te verkrijgen uit PRODCOM en andere EU-databases.
- PRODCOM-list
http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=PRD_2010&StrLanguageCode=EN&IntPcKey=&StrLayoutCode=HIERARCHIC
Aan producten wordt een 8-cijferige Prodcom-code toegewezen; de eerste 4 cijfers corresponderen met de NACE-code van de economische sector die het product gewoonlijk produceert. De lijst bevat ongeveer 4 000 productcategorieën.

Internationale classificaties en nomenclatuur

- HS (Geharmoniseerd systeem voor de omschrijving en codering van goederen)
http://www.wcoomd.org/home_hsoverviewboxes_tools_and_instruments_hsnomenclature.htm
Opgesteld onder toezicht van de Werelddouaneorganisatie voor de classificatie van handelsproducten; bestaat uit ongeveer 5 000 goederengroepen, elk aangeduid door een 6-cijferige code.
- ISIC - Internationale industriële standaardclassificatie van alle takken van economische bedrijvigheid (rev4)
<http://unstats.un.org/unsd/cr/registry/regcst.asp?Cl=27&Lg=1>
Systematische industriële classificatie, opgesteld door de afdeling Statistiek van de Verenigde Naties op basis van criteria als basisproduct, eindproduct en gebruik van de geproduceerde producten en de aard van het productieproces. Helpt bij het in kaart brengen van de waardeketen en het voorbereiden van de verzameling van gegevens over concurrenten van de EU dankzij de correspondentietabellen met NACE-codes.
- SITC - Standaardclassificatie voor de internationale handel (Rev 4)
<http://unstats.un.org/unsd/trade/sitcrev4.htm>
Geharmoniseerde classificatie van handelsactiviteiten voor het maken van internationale vergelijkingen. Helpt bij het in kaart brengen van de waardeketen en het voorbereiden van de verzameling van gegevens over concurrenten van de EU dankzij de correspondentietabellen met NACE-codes; onderzoek van langetermijntrends in de internationale handel en het onderbrengen van verhandelde goederen in klassen die geschikt zijn voor economische analyse.

2. Belangrijke databases voor het beoordelen van het effect op economische activiteiten en sectoren

EU-databases

- **AMADEUS**
<http://www.bvdep.com/AMADEUS.html>
Database op bedrijfsniveau met uitgebreide informatie over ongeveer 19 miljoen bedrijven in heel Europa. Kan worden gebruikt voor het doen van onderzoek naar afzonderlijke bedrijven, voor het zoeken naar bedrijven met specifieke profielen en voor algemene analyse.
- **BACH - Bank for the Accounts of Companies Harmonised**
<http://www.bachesd.banque-france.fr/>
Geaggregeerde en geharmoniseerde gegevens over de jaarrekeningen van niet-financiële ondernemingen uit 12 lidstaten (AT, BE, DE, DK, ES, FI, FR, IT, NL, PT, SE, UK), Japan en de Verenigde Staten; 3 klassen voor ondernemingsgrootten (kleine, middelgrote en grote ondernemingen); 23 sectoren of subsectoren, gebaseerd op NACE; tijdreeksen van bijna 20 jaar; 95 items, waaronder activa, passiva en winst-en-verliesrekening. Wordt gebruikt voor het analyseren van activa, passiva, financiële positie en winstgevendheid van ondernemingen per sector en formaatklasse.
- **COMEXT**
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/external_trade/data/database
Waarde (in euro's) en hoeveelheid (aantal items, kg, m², m³, enzovoort) van goederen verhandeld tussen lidstaten en niet-EU-landen; aandeel van de EU in wereldhandel; externe handel van de EU, de lidstaten en belangrijke andere landen per SITC-productgroep; EU-handel per lidstaat, per partner en per productgroep; plus diverse samenstellingen van de EU (eurozone, EU25, EU27, enz.). Jaar- en maandgegevens zijn beschikbaar vanaf 1995.
- **EU Industrial R&D investeringsscorebord**
<http://iri.jrc.ec.europa.eu/reports.htm>
Het scorebord is een hulpmiddel voor benchmarking dat voor elk jaar vanaf 2004 betrouwbare actuele informatie biedt over R&D-investeringen en andere economische en financiële gegevens (inclusief nettoverkoop, winsten, kapitaalinvesteringen, marktkapitalisatie, aantal werknemers) voor 's werelds grootste R&D-investeerders in het bedrijfsleven (1 000 in de EU gevestigde bedrijven en 1 000 buiten de EU gevestigde bedrijven). De gegevens van het scorebord worden gepubliceerd in de vorm van een reeks van vier jaar om verdere trendanalyse mogelijk te maken, bijvoorbeeld om het verband tussen R&D en de prestaties van bedrijven te bestuderen.
- **EU KLEMS Maatstaven voor groei en productiviteit**
<http://www.euklems.net/>
Voor gedetailleerde informatie over sectorale productiviteit en totale factorproductiviteit voor kwantitatieve onderzoeken met nadruk op technische veranderingen in de industrie (productie) tot 2007.
- **EU-database Wetenschap en technologie**
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/science_technology_innovation/data/database
R&D, innovatiegegevens, octrooistatistiek, kennisintensieve sectoren, personeelszaken in wetenschap en technologie.
- **EUROFOUND**
<http://www.eurofound.europa.eu/about/index.htm>
Eurofound biedt informatie, advies en expertise – op het gebied van werk- en leefomstandigheden, industriële relaties en het beheren van verandering in Europa – voor de hoofdrolspelers op het gebied van het sociale beleid van de EU op basis van comparatieve informatie, onderzoek en analyse.
- **Europese enquête naar de arbeidskrachten**
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/lfs>
De Europese enquête naar de arbeidskrachten is een omvangrijke steekproefsgewijze enquête in de huishoudelijke sfeer met driemaandelijke uitslagen met betrekking tot de participatie in de arbeidsmarkt door personen van 15 jaar en ouder, alsmede personen buiten de beroepsbevolking. Alle cijfers hebben betrekking op personen van 15 jaar en ouder die deel uitmaken van privéhuishoudens. Personen die verplichte militaire of gemeenschapswerkzaamheden verrichten, zijn niet opgenomen in de doelgroep van de enquête, evenmin als personen in instellingen of collectieve huishoudens.

- **PRODCOM**
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/prodcom/data/tables_excel
 Statistische gegevens over de productie van goederen in de lidstaten, gemeten naar waarde (euro's) en volume (kg, m², aantal items, enzovoort) en geënclassificeerd op basis van de Prodcom-lijst (zie classificaties).
- **SBS - Structurele bedrijfsstatistieken**
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/european_business/data/database
 Beschrijft de werking (structuur, uitvoering en prestatie) van bedrijven uit de gehele EU in de vorm van aantal ondernemingen, aantal werknemers; omzet; toegevoegde waarde; investeringen; productiviteit; aandeel van het mkb in toegevoegde waarde en werkgelegenheid. Het beslaat industrie, handel en diensten (gegevens beschikbaar voor de EU-27 en voor de lidstaten). De statistische gegevens kunnen worden gespecificeerd tot een zeer gedetailleerd sectoraal niveau (enkele honderden economische activiteiten op basis van NACE-classificatie) In de SBS is geen informatie opgenomen over de externe handel (zie COMEXT) of de productie van specifieke producten (zie PRODCOM). Helpt bij de beantwoording van vragen over het niveau van specialisatie in de EU, de kwetsbaarheid van een sector, het strategisch belang of de mate van internationalisering ervan („Welke EU-landen zijn bij uitstek gespecialiseerd in de fabricage van een bepaald type uitrusting?”; „Hoe productief is een gegeven sector en hoe staat de sector ervoor in termen van operationele winstgevendheid?”; „Hoeveel welvaart en hoeveel arbeidsplaatsen worden geschapen door een activiteit?”; „Hoeveel ondernemingen op basis van werving en economische activiteit?”

Internationale databases

- **COMTRADE / VN-database met statistische gegevens over de internationale handel**
<http://comtrade.un.org/db/>
 Meer dan 1,75 miljard handelsdossiers vanaf 1962 + analytische tabellen met handelswaarden en indexen voor individuele landen en regio's.
- **IEA Statistieken en balansen (Internationaal energieagentschap)**
<http://www.iea.org/stats/index.asp>
 Voor prijzen van energie, fossiele brandstoffen, enz.
- **IMF betalingsbalans (Internationaal Monetair Fonds)**
www.imf.org/external/np/sta/bop/bop.htm
- **OECD.Stat**
<http://stats.oecd.org/index.aspx?lang=en> and <http://www.oecd-ilibrary.org/statistics>
 „Industrie- en dienstenstatistieken” van OECD-leden, „Structurele analyse (STAN) databases” waarin opgenomen „Input-outputdatabases”; „Structurele en demografische bedrijfsstatistieken (SDBS)” waarin opgenomen „Structurele bedrijfsstatistieken” per economische sector; Internationale handelsstatistieken per goederentype; „Productiviteitsniveaus en bnp per hoofd van de bevolking”. Bevat gegevens over de belangrijkste concurrenten van de EU om de evolutie van het concurrentievermogen van de EU te beoordelen.
- **UNCTAD**
<http://www.unctad.org/Templates/Page.asp?intItemID=5156&lang=1>
 Voor gegevens over buitenlandse directe investeringen (DBI) ter beoordeling van de import en de opname van technische verandering door kapitaalinvesteringen.

3. Indicatoren van het concurrentievermogen van de industrie op de wereldmarkt

Veranderingen in deze indicatoren geven aan welke industrieën in Europa een comparatief voordeel of nadeel ontwikkelen. Ze moeten echter zorgvuldig worden geïnterpreteerd: van het totaaluitgangspunt kan het verlies van concurrentievermogen in een afzonderlijke industrie ook wel een weerspiegeling zijn van de uitstekende exportprestaties van andere binnenlandse industrieën. De stijging van de eurokoers kan bijvoorbeeld de concurrentiepositie van een gegeven industrie negatief beïnvloeden, maar het kan juist een weerspiegeling zijn van de

sterke productiviteitsgroei in andere industrieën, waarbij de export is gestegen en de vraag naar de euro is toegenomen.

- **Reële effectieve wisselkoers**
De reële effectieve wisselkoers of de „relatieve prijs- en kostenindicatie” is bedoeld om het concurrentievermogen met betrekking tot prijs of kosten van een land (of valutagebied) te beoordelen in vergelijking met de belangrijkste concurrenten op de internationale markt. Correspondeert met de nominale effectieve wisselkoers gecorrigeerd door geselecteerde relatieve deflatiefactoren voor prijs of kosten.
- **Relatief handelsevenwicht**
Meet het handelsevenwicht van een sector in vergelijking met de totale handel binnen de sector.
- **Relatieve loonkosten per eenheid product**
Meet de loonkosten in een gegeven industrie in verhouding tot de productiviteit (loonkosten per eenheid product) en relatief ten opzichte van de corresponderende index in een ander land.
- **Sectorale indexen voor loonkosten per eenheid product**
Kunnen interessante patronen aan het licht brengen die zijn geassocieerd met specialisatie door internationale handel. Als er een sector is waarin een land een comparatief voordeel heeft, zouden de lonen langzamer moeten stijgen dan de productiviteit. Hierdoor vallen de loonkosten per eenheid product lager uit. Als gevolg hiervan kunnen de loonkosten per eenheid product voor de sector comparatieve voordelen en nadelen in vergelijking met onze handelspartners vertonen zonder naar het handelsverkeer te kijken.
- **Klaarblijkelijke comparatieve voordelen (RCA)**
Meet de mate waarin de EU is gespecialiseerd in een gegeven sector. . Voor elke sector in de EU, wordt het aandeel van de export in de totale export van de EU berekend en vervolgens vergeleken met het aandeel van de wereldexport van de sector in de totale wereldexport. Als het klaarblijkelijke comparatieve voordeel van een gegeven sector groter is dan 1, exporteert de EU relatief meer dan het wereldwijd gemiddelde, hetgeen duidt op een comparatief voordeel. Als het RCA van de EU-27 kleiner is dan 1 en in de loop der tijd daalt (bijv. textiel, RCA van 0,82 in 1996 naar 0,64 in 2006).

4. Bibliografische bronnen

Per (industriële) sector of markt

Recente onderzoeken verschaffen diepgaand inzicht in de factoren die het concurrentievermogen van een sector bevorderen.

- Europese Commissie, *EU industrial structure 2011 – Trends and performance* (DG Enterprise & Industry)
http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemsshortdetail.cfm?item_id=3934
Analyse van het concurrentievermogen van de economie van de EU van een sectoraal perspectief; inzicht in de relatieve prestaties van elke industrie.
- Sectoral Growth Drivers and Competitiveness in the European Union (2009)
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/documents/index_en.htm
Sectorgegevens 1995-2004 over toegevoegde waarde, aantal gewerkte uren, productiviteit, winstmarges, klaarblijkelijk comparatief voordeel, DBI, R&D-intensiteit, ondernemingsdemografie, regulatieve effecten, openheid.
- Lucht- en ruimtevaartindustrie
 - Aerospace (2009)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/aerospace/files/aerospace_studies/aerospace_study_en.pdf
Gegevens over en analyse van de luchtvaartindustrie (NB: ruimtevaart niet ingegrepen).

- o Global Monitoring for Environment and Security GMES downstream market (2008)
http://ec.europa.eu/gmes/pdf/studies/gmes_ds_final_report.pdf
 Gegevens over stroomafwaartse werkgelegenheid, omzet, groei en regulatieve effecten voor wereldwijde bewaking van milieu en veiligheid.
- o Europese industrie rond wereldwijde navigatiesatellietsystemen (verwacht)
 Gegevens over en analyse van de industrie rond wereldwijde navigatiesatellietsystemen.
- Biotechnologie-industrie
 - o The financing of biopharmaceutical product development in Europe (2009)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/biotechnology/files/docs/financing_biopharma_product_dev_en.pdf
 Gegevens over kapitaal (eigen kapitaal, risicokapitaal, openbare fondsen) beschikbaar voor de ontwikkeling van nieuwe producten in de biofarmaceutische industrie.
 - o Competitiveness of the European biotechnology industry (2007)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/biotechnology/files/docs/biotech_analysis_competitiveness_en.pdf
 Gegevens over werkgelegenheid, octrooien, nieuwe bedrijven, R&D en R&D-financiering, beschikbaarheid van financiering in de biotechnologie-industrie.
- Aardewerkindustrie
 - o Ceramics industry (2008)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/metals-minerals/files/finalreport_ceramics_131008_en.pdf
 Gegevens over productie, werkgelegenheid, winstgevendheid, handel, structuur en spreiding van de grootten van ondernemingen in de aardewerkindustrie.
- Bouwsector
 - o Construction sector: Sustainable competitiveness of the construction sector (2011)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/construction/files/compet/sustainable_competitiveness/ecorys-final-report_en.pdf
 Informatie over omzet en toegevoegde waarde, werkgelegenheid, structuur en productietekenen van de bouwsector.
- Defensiesector
 - o Study on the impact of emerging defence markets and competitors on the competitiveness of the European defence sector (2010)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/defence/files/study_defence_final_report_en.pdf
 Overzicht van de defensiemarkten in Brazilië, Rusland, India, China en Zuid-Korea en het belang ervan voor het concurrentievermogen van de defensie-industrie van de EU.
 - o Study on the competitiveness of European SMEs in the defence sector (2009)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/defence/files/2009-11-05_europe_economics_final_report_en.pdf
 Informatie over omzet, werkgelegenheid, R&D en handel van bedrijven in het mkb uit de EU in de defensiesector.
- Eco-industrie
 - o Eco-industry (2009)
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/eco-industries/index_en.htm
 Informatie over omzet, werkgelegenheid, structuur, productiviteit, winstgevendheid, handel, demografie van ondernemingen, regulatieve barrières, investeringen, beschikbaarheid van financiering in de eco-industrie van de EU.

- Energie-intensieve industrieën onder de regeling voor de emissiehandel
 - o Ecorys (2011), *Competitiveness of European companies in the context of greater resource efficiency*
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/sustainable-industry/sustainable-industry-forum/files/2_ecorys_berg_en.pdf
 Analyses van maatregelen, stimulerende factoren en hindernissen voor effectief gebruik van grondstoffen in negen sectoren.
 - o DTI / Idea / Ecorys-studie (verwacht)
 - o Wuppertal Institute (2007), *The relationship between resource productivity and competitiveness*
http://ec.europa.eu/environment/enveco/economics_policy/pdf/part2_report_comp.pdf
 Analyses van gegevens over productiviteit van hulpbronnen.
- Voedingsindustrie
 - o Competitiveness of the European food industry: an economic and legal assessment (2007)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/food/files/competitiveness_study_en.pdf
 Informatie over omzet, toegevoegde waarde, R&D-bestedingen. Analyse van de concurrentiepositie van de voedingsindustrie van de EU.
 - o Impact of the increased use of biofuels on the competitiveness of the EU food industry (2007)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/food/files/competitiveness/biofuelsstudy_finalreport_en.pdf
 Gegevens en informatie over de structuur van de subsectoren biodiesel en bio-ethanol, alsmede de voedselleveringsketens die zijn gebaseerd op suikerethanol, graan en oliezaad. Bespreking van de belangrijkste veranderingbevorderende factoren.
 - o Concurrentievermogen van de Europese vleesindustrie (verwacht)
- Gasapparatensector
 - o Gas appliances sector (2009)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/pressure-and-gas/files/study_competitiveness_eu_gas_appliances_final_en.pdf
 Gegevens over omzet, werkgelegenheid, handel, regulatieve omstandigheden, distributie en markten, concurrentie, klaarlijkelijke comparatieve voordelen in de gasapparatensector van de EU.
- Glasindustrie
 - o Glass industry (2008)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/metals-minerals/files/finalreport_glass_141008_en.pdf
 Gegevens over productiviteit, winstgevendheid, prijsmarges, handel, structuur en spreiding van de grootten van ondernemingen in de glasindustrie.
- ICT-industrie
 - o ICT industry: SMEs in the ICT services industry (2009)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/files/study_report_ict_services_en.pdf
 Gegevens over structuur, omzet, werkgelegenheid, productiviteit, toegevoegde waarde, winstgevendheid, handel, DBI, R&D-ondersteuning, handelsklimaat, barrières voor toetreding en uittreding, marktstructuur, regulatieve omstandigheden voor de ICT-service-industrie van de EU.
- Metaalindustrie

- o Metalworking and metal articles industries (2009)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/files/metalworking/mma_final_report_181109_final_en.pdf
 Gegevens over productie, werkgelegenheid, productiviteit, winstgevendheid, structuur van de industrie, spreiding van grootten van ondernemingen, handel, barrières voor toetreding in de metaalwerk- en de metalen goederenindustrie van de EU.
- o Competitiveness of the EU Non-ferrous Metals Industries (Ecorys, 2011)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/metals-minerals/files/fn97624_nfm_final_report_5_april_en.pdf
 De hoofdstukken in het rapport bespreken elementaire feiten over de industrie, hoofdzaken met betrekking tot het concurrentievermogen van de industrie, en een strategisch perspectief en beleidsopties. Kennis is ontleend aan input van de Commissie en belanghebbenden en associaties binnen de industrie.
- o Steel industry (2008)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/metals-minerals/files/final_report_steel_en.pdf
 Gegevens over structuur, regulatieve omstandigheden, marktvoorzichten, inputs, werkgelegenheid, prijsontwikkelingen en de waardeketen van de staalindustrie van de EU.
- Farmaceutische industrie
 - o Pharmaceutical industry (2009)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/healthcare/competitiveness/monitoring/index_en.htm
 Gegevens over omzet, werkgelegenheid, kostenstructuur, toegevoegde waarde, productiviteit, winstgevendheid, structuur van de industrie, spreiding van grootten van ondernemingen, handel, barrières voor toetreding, rendement op investeringen en R&D in de farmaceutische industrie.
- Beveiligingsindustrie (productie beveiligingsgerelateerde apparatuur en diensten)
 - o Security industry (2009)
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/security/files/study_on_the_competitiveness_of_the_eu_security_industry_en.pdf
 Gegevens over omzet, marktomvang, concurrentie en de belangrijkste stimulerende factoren in de EU.
- Dienstensector
 - o Services sectors (2008)
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/documents/index_en.htm
 Gegevens over werkgelegenheid, omzet, toegevoegde waarde, productiviteit, inputs, spreiding van grootten van ondernemingen, inputs in bepaalde dienstenindustrieën in de EU (industriële reiniging, particuliere beveiliging, particuliere arbeidsbureaus, architectuur/engineering /technische adviezen, logistiek, computer en computergerelateerde diensten en activiteiten, faciliteitenbeheer).
- Scheepsbouwindustrie
 - o Shipbuilding industry (2009)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/maritime/files/fn97616_ecorys_final_report_on_shipbuilding_competitiveness_en.pdf
 Gegevens over structuur, regulatieve omstandigheden, concurrenten, productiegerelateerde indicatoren, toegevoegde waarde, productiviteit, winstmarges, handel, werkgelegenheid, loonkosten, inputs, R&D en innovatie, beschikbaarheid van financiering en marktaandeel voor de scheepsbouwindustrie van de EU.
- Toerisme-industrie
 - o Study on the competitiveness of the EU tourism industry (2009)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/files/studies/competitiveness/study_on_tourism_competitiveness_2009_en.pdf
 Gegevens over winstgevendheid, marktomvang en regulatieve omstandigheden voor de toerisme-industrie van de EU.

- o The Travel & Tourism Competitiveness Report (2009)
http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_TravelTourism_Report_2009.pdf

Gegevens per land over regulatieve omstandigheden, milieu en duurzaamheid, veiligheid, gezondheid en hygiëne, prioriteit van reizen en toerisme, infrastructuur voor transport over de grond en door de lucht, toeristische infrastructuur, ICT-infrastructuur, concurrentievermogen met betrekking tot prijs, personeelszaken, houding ten opzichte van reizen en toerisme, natuurlijke en culturele trekpleisters.

Algemene rapporten over concurrentievermogen binnen en buiten de EU

Regelmatig verschijnende publicaties met algemene informatie over industrieel concurrentievermogen.

- Europese Commissie, *European Competitiveness Report*, jaarlijkse publicatie van DG Enterprise & Industry
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/competitiveness-analysis/index_en.htm
De statistische bijlagen bevatten sectorgegevens over productie, productiviteit, werktijden, loonkosten per eenheid product, klaarblijkelijke comparatieve voordelen en relatief handelsevenwicht. De inhoud van de overige hoofdstukken varieert van jaar tot jaar. De hoofdstukken over (industriële) sectoren worden gerapporteerd onder sectorale onderzoeken.
- Europese Commissie, *Member States Competitiveness Performance and Policies* jaarlijkse publicatie van DG Enterprise & Industry
- Europese Commissie, *EU Industrial Structure Report: Trends and Performance*, zesmaandelijks publicatie van DG Enterprise & Industry
- Europese Commissie, *Science, Technology and Competitiveness key figures Report* (DG Research & Innovation)
<http://ec.europa.eu/research/era/docs/en/facts&figures-european-commission-key-figures2008-2009-en.pdf>
Gegevens over R&D-bestedingen, financiering van het hoger onderwijs, personeelszaken, onderwijs, output (publicaties, octrooien), high-tech exporten, raamwerkprogramma's.
- Europese Commissie, *Europe's Digital Competitiveness report* (DG Information Society)
http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/documents/edcr.pdf
Gegevens over en analyse van de ICT-sector.
- Centre for Global Competitiveness and Performance (2010), *The Global Competitiveness Report 2010-11*, World Economic Forum
http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf
Ranglijst van landen op basis van hun concurrentievermogen, gebaseerd op de Global Competitiveness Index (GCI), ontwikkeld voor het Wereld Economisch Forum en voor het eerst geïntroduceerd in 2004. De GCI weerspiegelt het micro-economisch en macro-economisch fundament van nationaal concurrentievermogen op basis van 12 pijlers van concurrentievermogen. De pijlers zijn: instellingen, infrastructuur, macro-economische omstandigheden, gezondheid en primair onderwijs, hoger onderwijs en opleiding, efficiëntie van de goederenmarkt, efficiëntie van de arbeidsmarkt, ontwikkeling van de financiële markt, technologische gereedheid, marktomvang, complexiteit van het bedrijfsleven en innovatie. Nuttig voor algemene EU-initiatieven voor macro-economische problemen die gevolgen hebben voor alle sectoren; bevat informatie over de relatieve positie van belangrijke lidstaten in vergelijking met de belangrijkste concurrenten van buiten de EU.
- International Institute for Management Development (IMD), *World Competitiveness Yearbook 2011*
http://www.imd.org/research/publications/wcy/wcy_online.cfm
http://www.imd.org/research/publications/wcy/Factors_and_criteria.cfm
Ranglijst van landen op basis van hun concurrentievermogen aan de hand van 20 factoren: binnenlandse economie, internationale handel, internationale investeringen, werkgelegenheid, prijzen, openbare financiën, fiscaal beleid, institutioneel raamwerk, handelswetgeving, maatschappelijk raamwerk, productiviteit, arbeidsmarkt, financiën, managementpraktijken, houdingen en waarden, basisinfrastructuur, technologische infrastructuur, wetenschappelijke infrastructuur, gezondheid en milieu, onderwijs.

- Wereldbank (2010), *Doing Business 2011 – making a difference for entrepreneurs*
<http://www.doingbusiness.org/reports/doing-business/doing-business-2011>
Ranglijst van landen op basis van hun zakelijk klimaat aan de hand van elf indicatoren: een bedrijf starten, een bouwvergunning verkrijgen, krediet verkrijgen, investeerders beschermen, belasting betalen, grensoverschrijdende handel, eigendommen registreren, naleving van contracten afdwingen, een bedrijf sluiten, een elektriciteitsaansluiting verkrijgen, personeel aannemen.